

EUROPEAN COMMISSION

Brisele, 27.1.2012.
SEC(2012) 91 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

**DARBĪBAS PAMATNOSTĀDNES, LAI KOMISIJAS IZSTRĀDĀTĀS IETEKMES
NOVĒRTĒŠANAS SISTĒMAS IETVAROS NOVĒRTĒTU IETEKMI UZ NOZARU
KONKURĒTSPĒJU**

Konkurētspējas pārbaudes instrumentu kopums izmantošanai ietekmes novērtējumos

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

DARBĪBAS PAMATNOSTĀDNES, LAI KOMISIJAS IZSTRĀDĀTĀS IETEKMES NOVĒRTĒŠANAS SISTĒMAS IETVAROS NOVĒRTĒTU IETEKMI UZ NOZARU KONKURĒTSPĒJU

Konkurētspējas pārbaudes instrumentu kopums izmantošanai ietekmes novērtējumos

Ievads	4
I. Pirmie soļi	7
1. posms. Vai attiecīgajam ietekmes novērtējumam ir vajadzīga īpaša analīze par ietekmi uz nozaru konkurētspēju?	7
2. posms. Analīzes dziļums	11
II. Kvalitatīva pārbaude	13
3. posms. Skartās nozares	14
4. posms. Ietekme uz MVU konkurētspēju	15
5. posms. Ietekme uz izmaksu un cenu konkurētspēju	16
6. posms. Ietekme uz uzņēmumu inovācijas spēju	20
7. posms. Iespējamā ietekme uz nozares starptautisko konkurētspēju	20
III. Ietekmes kvantificēšana — datu avoti	22
8. posms. Liecību par tieši skartās(-o) nozares(-u) struktūru un veiktspēju nodrošināšana	22
8.a posms. Esošo nozaru pētījumu un ex-post novērtējumu ņemšana vērā	23
8.b posms. Esošo datu atjaunināšana	23
9. posms. Datu liecību par netieši skartajām nozarēm nodrošināšana	27
10. posms. Ar novērtējamo iniciatīvu saistīto papildu atbilstības un/vai darbības izmaksu kvantificēšana	27
11. posms. Paredzamās ietekmes uz skarto uzņēmumu inovācijas spēju kvantificēšana	28
12. posms. Paredzamās ietekmes uz skartās nozares starptautisko konkurētspēju kvantificēšana	28
1. pielikums. Ietekmes uz konkurētspēju kvalitatīvas pārbaudes piemēri	29
2. pielikums. Datu avoti kvantitatīvajai analīzei	33

1. IEVADS

Šā instrumentu kopuma mērķis ir palīdzēt dienestiem jauna politikas priekšlikuma ietekmes novērtējuma ietvaros analizēt ietekmi uz nozaru konkurētspēju.

Komisijas izstrādātās ietekmes novērtēšanas sistēmas pamatā ir integrēta pieeja, kas saistībā ar iespējamām jaunām iniciatīvām paredz analizēt gan ieguvumus, gan izmaksas, kas varētu rasties, šīs iniciatīvas īstenojot, gan aplūko jebkādu būtisku ietekmi, kāda tām varētu būt uz ekonomiku, sociālo jomu un vidi. Dažādi ietekmes aspekti būtu jāanalizē proporcionāli to kvantitatīvajai, kvalitatīvajai un politiskajai nozīmībai. Būtu jāizvairās no analītiskiem centieniem, kas nenodrošina plašāku ieskatu un neizmaina secinājumus vai to noteiktību¹.

Komisijas Ietekmes novērtējuma pamatnostādnes (2009. gads) ir sniegti vispārīgi norādījumi par šiem jautājumiem. Tāpat šajās pamatnostādnes ir uzvērts, ka “Nosakot ekonomisko ietekmi, īpaša uzmanība būtu jāpievērš faktoriem, kas ir vispāratzīti par nozīmīgiem saistībā ar ražīgumu un tādējādi saistībā ar ES konkurētspēju. Konkurētspēja ir rādītājs, kas atspoguļo ekonomikas spēju saviem iedzīvotājiem nodrošināt augstu un pieaugošu dzīves līmeni un pastāvīgi augstus nodarbinātības rādītājus. Svarīgs ražīguma pieauguma un konkurētspējas dzinējspēks ir spēcīga konkurence labvēlīgā uzņēmējdarbības vidē”². Šajā saistībā pamatnostādņu sadaļā par ekonomisko ietekmi jau ir ietverts konkrētu, ar konkurētspēju saistītu jautājumu kopums³.

Līguma par Eiropas Savienības darbību 173. panta 1. punkts

Savienība un dalībvalstis nodrošina vajadzīgos apstākļus Savienības rūpniecības konkurētspējai.

Lai to panāktu, saskaņā ar atvērtu un konkurētspējīgu tirgu sistēmu to rīcības mērķis ir:

- paātrināt rūpniecības pielāgošanos strukturāliem pārveidojumiem;
- veicināt tādas vides veidošanu, kas labvēlīga iniciatīvai un uzņēmumu, jo īpaši mazo un vidējo uzņēmumu, attīstībai visā Savienībā;
- veicināt tādas vides veidošanu, kas ir labvēlīga uzņēmumu sadarbībai;
- veicināt inovāciju, pētniecības un tehnoloģijas attīstības politikas radītā rūpniecības potenciāla labāku izmantojumu.

Lai vēl vairāk uzlabotu dienestu spēju vispusīgi un proporcionāli analizēt ar konkurētspēju saistītus jautājumus, 2009. gada pamatnostādnes tiek papildinātas ar šo instrumentu kopumu. Tāpat kā citu tādu dokumentu gadījumā, kuros sniegti precīzāki norādījumi par konkrētu ietekmi⁴, arī šajā instrumentu kopumā nav noteiktas ne jaunas prasības, ne dota priekšroka

¹ Sk. Ietekmes novērtējuma pamatnostādnes, 3.2. sadaļa.

² Sk. turpat, 8. pielikums.

³ Sk. Ietekmes novērtējuma pamatnostādnes, 8.2. sadaļa. 1. tabula “Ekonomiskā ietekme”, 33. un 34. lpp.

⁴ Sk., piem., Pamatnostādnes, lai Komisijas izstrādātās ietekmes novērtēšanas sistēmas ietvaros novērtētu sociālo ietekmi, un Darbības pamatnostādnes par pamattiesību ņemšanu vērā Komisijas ietekmes novērtējumos: http://ec.europa.eu/governance/impact/key_docs/key_docs_en.htm.

kādam konkrētai analītiskajai metodei⁵. Tajā vienkārši sniegts tādu pieeju un instrumentu neizmantojošs uzskaitījums, kurus var izmantot, lai aplūkotu konkrētu ietekmi uz nozaru konkurētspēju. Ņemot vērā ietekmes un skarto grupu daudzveidību, kā arī detalizētas analīzes izmaksas, attiecībā uz metodiku katrā atsevišķā gadījumā būs jāizdara un jāpamato pragmatiskas izvēles, savukārt galīgais mērķis ir nodrošināt pietiekami kvalitatīvu un vispārēju ietekmes novērtējuma analīzi. Nav pieejas, kas būtu piemērota visiem gadījumiem. Ietekmes novērtējuma kvalitāte, tostarp novērtējums par uz ietekmi uz konkurētspēju, ir atkarīga no komandas zināšanām un pienācīgas apspriešanās ar ietekmes novērtējuma vadības grupu un ieinteresētajām personām.

Šis ietekmes atbilstīgs novērtējums nozīmē proporcionālas un integrētas analīzes principa tiešu piemērošanu. Tas ir saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk — LESD) 173. pantu un Komisijas apņemšanos, ko tā paudusi savā paziņojumā par rūpniecības politiku, proti “nodrošināt to, ka pirms izstrādāt visus politikas priekšlikumus, kas lielā mērā skar rūpniecību, ir jāveic pastiprināta analīze par to, kā tie ietekmē konkurētspēju”. Ietekmi uz konkurētspēju analizē (paziņojumā saukta — konkurētspējas pārbaude), izmantojot esošo ietekmes novērtējuma procesu, kurā cita starpā var “izvērtēt un ziņot par priekšlikuma vispārējo ietekmi uz konkurētspēju, tostarp par tā ietekmi uz ieguldījumiem, izmaksām, cenām un inovāciju rūpniecības nozarē un atsevišķās tās jomās, kā arī par patērētāju apmierinātību, jo īpaši ņemot vērā iespējamo mijiedarbību starp konkrēto politikas priekšlikumu un citiem esošiem vai plānotiem tiesību aktiem un regulējumu”⁶.

Lai gan integrētajā pieejā ietekmes novērtējumam būtu pienācīgi jāņem vērā **visas** izmaksas un ieguvumi, šo apkopoto perspektīvu var nākties papildināt ar vairāk uz nozari vērstu perspektīvu, kurā uzmanība tiek koncentrēta uz iniciatīvas konkrēto ietekmi uz saimnieciskās darbības nozarēm⁷.

Konkurētspējas pārbaudes mērķi ir:

- 1) turpināt uzlabot ietekmes novērtējumu ziņojumu analītisko kvalitāti saistībā ar ietekmi uz konkurētspēju;
- 2) sekmēt tādu politikas virzienu izstrādi, kuros pilnībā tiek ņemta vērā ietekme uz konkurētspēju, ievērojot šo politikas virzienu vispārējo mērķu kopumu.

Konkurētspējas pārbaudes mērķis nav vispārējās ietekmes novērtējumā piešķirt neproporcionālu svērumu ietekmei uz nozarēm. Tās nolūks ir padziļināt analīzi, lai politikas veidotāji varētu labāk saskatīt priekšlikuma ietekmi uz uzņēmējdarbības konkurētspēju.

Šo pamatnostādņu mērķis ir sniegt ietekmes novērtējuma komandām darbības atbalstu saistībā ar ietekmes uz konkurētspēju novērtēšanu. Pamatnostādnes ir izstrādātas, lai nodrošinātu šo komandu pieprasījumu pēc strukturizētas pieejas attiecībā uz šādas ietekmes novērtēšanu. Pamatnostādnēs ir norādīti galvenie posmi un jautājumi, kādi varētu rasties, veicot konkurētspējas pārbaudi. Tās paredz 12 secīgus posmus, kas ietverti turpmāk norādītajās trijās sadaļās (sk. tabulu turpmāk).

---

⁵ It sevišķi nozaru analīzei attiecībā pret apkopotiem ietekmes novērtējumiem ar vispārējiem līdzsvara aprēķina modeļiem un tamlīdzīgiem modeļiem.

⁶ COM(2010) 614 “Integrēta rūpniecības politika globalizācijas laikmetam: prioritāte konkurētspējai un ilgtspējai”, 5. lpp.

⁷ Šajās pamatnostādnēs pamīšus ir izmantoti tādi jēdzieni kā nozares, jomas un uzņēmumi, kā arī tādi saistīti jēdzieni kā nozaru, jomu, uzņēmumu vai uzņēmējdarbības konkurētspēja. Nozaru pieeju nevajadzētu uzskatīt par pieeju, kas vērsta uz vienu vai dažām izraudzītām nozarēm. Drīzāk tā nozīmē, ka, izvērtējot priekšlikuma kopējo ietekmi, tiek ņemta vērā negatīvā un pozitīvā ietekme uz visu tieši un netieši skarto nozaru konkurētspēju, kā arī šo nozaru spēju pielāgoties jaunajām prasībām.

I sadaļa “*Pirmie soļi*” palīdz lietotājam gūt labāku izpratni par mērķiem, kā arī par darbības jomu un instrumentiem, kas paredzēti, lai novērtētu ietekmi uz nozaru konkurētspēju.

II sadaļa “*Kvalitatīvā pārbaude*” palīdz lietotājam noteikt būtiskāko ietekmi uz rūpniecības nozaru konkurētspēju konkrētu iniciatīvu gadījumā.

III sadaļa “*Ietekmes kvantificēšana — datu avoti*” norāda lietotājam lietderīgus avotus, kurus var izmantot, veicot kvantitatīvo analīzi.

Katrā sadaļā ir noteikti vairāki *izvēles posmi*, lai īstenotu atsevišķu uzdevumu ietekmes uz nozaru konkurētspēju novērtēšanas procesa ietvaros. Šīs instrumenta kopuma modulārās struktūras mērķis ir nodrošināt lietotājam norādījumus par pakāpeniskiem posmiem, taču arī pietiekamu elastību, lai būtu iespējams izlaist daļas, kuras Jūs saskaņā ar proporcionālas analīzes principu uzskatāt par mazāk būtiskām attiecīgajam ietekmes novērtējumam.

Atbalsts

Jautājumus vai atsauksmes par šo pamatnostādņu izmantošanu var sūtīt Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektorāta (ENTR ĢD) konkurētspējas pārbaudes palīdzības dienestam uz tā **funkcionālo pastkastī**:

[ENTR COMPETITIVENESS IMPACT HELPDESK](http://myintracomm.ec.europa.eu/entr/howwemanage/decisionmaking/Pages/default.aspx)

Ietekmes novērtējuma komandas var izmantot arī materiālus un saites, kas apkopoti konkurētspējas pārbaudes tīmekļa vietnē: <http://myintracomm.ec.europa.eu/entr/howwemanage/decisionmaking/Pages/default.aspx>, kur komandas var apmainīties ar pieredzi un idejām ar kolēģiem no citām ietekmes novērtējuma komandām, kā arī palīdzēt konkurētspējas pārbaudes palīdzības dienestam uzlabot šo pamatnostādņu lietderību un izmantojamību.

Noderīgi piemēri saistībā ar novērtējumiem par jaunu priekšlikumu ietekmi uz rūpniecības konkurētspēju, kurus Jūs varētu izmantot analīzē, ir pieejami [Best Practice Library](#).

I. PIRMIE SOĻI

Pirms darba sākšanas Jums jāatbild uz šādiem jautājumiem:

- 1) Vai attiecīgajam ietekmes novērtējumam pirmām kārtām ir vajadzīga īpaša analīze par ietekmi uz nozaru konkurētspēju? Ja atbilde ir pozitīva, —
- 2) Kāds būtu šādas analīzes proporcionālais līmenis?

Šie divi jautājumi tiek aplūkoti turpmāk norādītajos divos secīgajos posmos.

1. posms. Vai attiecīgajam ietekmes novērtējumam ir vajadzīga īpaša analīze par ietekmi uz nozaru konkurētspēju?

Šā posma mērķis ir palīdzēt lietotājam saprast, vai šāda veida ietekmes analīze vispār ir vajadzīga (ja Jūs zināt pamatinformāciju un secināt, ka attiecīgajā ietekmes novērtējumā ietekme uz nozaru konkurētspēju ir jāaplūko, varat izlaist šo posmu un pāriet uzreiz pie 2. posma).

Kā skaidri paredz proporcionālas analīzes princips, ne visos ietekmes novērtējumos ir vajadzīga īpaša analīze par nozaru konkurētspēju. Tas atspoguļots pamata paziņojumā par rūpniecības politiku, kurā Komisija apņēmas “.. nodrošināt to, ka pirms izstrādāt visus politikas priekšlikumus, kas lielā mērā skar rūpniecību, ir jāveic pastiprināta analīze par to, kā tie ietekmē konkurētspēju. Šādu pasākumu piemēri — jauni iekšējā tirgus tiesību akti, galvenais finanšu tirgu regulējums, kas var ietekmēt piekļuvi finansējumam, un jauni klimata pārmaiņu vai vides tiesību akti”⁸.

Tādēļ, lai papildinātu integrēto novērtējumu par jauna priekšlikuma visu veidu ietekmi, nozaru analīze varētu būt lietderīga, nosakot, kā priekšlikums skar dažādas nozares un vai konkrētas nozares tiek īpaši skartas. Šajā posmā tiek piedāvāts ērti izmantojams instruments, ar kura palīdzību var pieņemt lēmumu, vai jaunā politikas priekšlikuma ietekmes novērtējuma ietvaros ir vajadzīga ietekmes uz nozaru konkurētspēju konkrēta analīze, iepriekš nenosakot metodiku, kas būtu jāizmanto šādai analīzei.

Tādējādi pirmais jautājums, uz ko jāatbild, ir šāds: “Vai sagaidāms, ka iniciatīvai būs būtiska ietekme uz nozaru konkurētspēju?” Būtībā ES iniciatīvām ir ietekme uz konkurētspēju gadījumos, kad tās skar vismaz vienu no turpmāk norādītajiem aspektiem:

- nozares spēju ražot produktus ar zemākām izmaksām un/vai piedāvāt tos par konkurētspējīgāku cenu (izmaksu un cenas konkurētspēja); uzņēmuma darbību izmaksas ietver resursu izmaksas (tostarp materiālu un enerģijas izmaksas) un ražošanas faktorus, kurus tieši vai netieši var skart attiecīgais politikas priekšlikums;

⁸ COM(2010) 614 “Integrēta rūpniecības politika globalizācijas laikmetam: prioritāte konkurētspējai un ilgtspējai”, 5. lpp.

- nozares piegādāto preču vai pakalpojumu kvalitāti vai oriģinalitāti (inovatīvā konkurētspēja) — tehnoloģiju attīstība un (produktu un/vai procesu) inovācija ir ļoti svarīga gan saistībā ar resursu izmaksām, gan izlaides vērtību;
- efektīvu tirgus konkurenci un neizkropļotu piekļuvi ārējiem tirgiem, tostarp resursu un materiālu, publiskā iepirkuma utt. tirgiem;
- nozares tirgus daļas starptautiskajos tirgos.

Nozaru konkurētspēja ir tieši saistīta ar **ražīgumu un faktoriem, kuri to nosaka**. Ražīguma izaugsmi nosaka resursu kvalitātes un daudzuma izmaiņas un tehnoloģiju progress, t. i., nozares **gatavība ieviest inovācijas**. Dzīves līmeņa ilgtermiņa izaugsmi nosaka valsts vai uzņēmuma spēja saražot vairāk izlaides no konkrētajiem resursiem. Tas ir pamatā **kopējam faktoru ražīgumam**, un pie faktoru resursiem netiek ņemta vērā ražošanas izaugsme. Ekonomikas teorija prognozē, ka sekmīgi darbojošos uzņēmumos tirgus daļas iegūšana, ilgtermiņa rentabilitāte un reālo algu palielināšana parasti ir saistīta ar spēcīgu ražīguma izaugsmi. Konkurētspējas tradicionālie rādītāji, proti, *vienības darbaspēka izmaksas* vai *cenas un kvalitātes konkurētspēja*, arī atspoguļo ražīguma un inovācijas pamatā esošo dinamiku.

Analizējot ietekmi uz inovācijas izmaksām un spēju, būtu jāievēro arī starptautiski salīdzinoša perspektīva. Piemēram, ja sagaidāms, ka politikas priekšlikums paaugstinās ES ražotāju izmaksas, piemēram, stingrāku produktu drošuma prasību dēļ ES tirgū, tas var skart ES ražotāju tirgus daļas, ja vien viņu ārējiem konkurentiem netiek Eiropā un ārvalstīs piemēroti tādi paši nosacījumi. Ja politika skar ražošanas procesu, piemēram, tāpēc, ka tiek piemēroti stingrāki resursu izmantošanas vai piesārņojuma standarti, vai arodveselības un drošības darbā noteikumi, kuri neattiecas uz konkurentiem, Eiropas ražotājiem var rasties konkurences priekšrocības vai nelabvēlīgi konkurences apstākļi attiecībā pret citviet esošiem uzņēmumiem.

Konkurētspējas pārbaude

“Konkurētspējas pārbaude” ir ietekmes novērtējuma instrumentu kopuma papildu instruments, kura mērķis ir papildināt jauna priekšlikuma ekonomiskās ietekmes vispārējo novērtējumu, lai labāk ņemtu vērā ietekmi uz uzņēmumu konkurētspēju nozares līmenī un kopumā, nosakot un, ja tas ir proporcionāli, kvantificējot jaunā priekšlikuma iespējamo ietekmi uz uzņēmumu konkurētspējas trim dimensijām:

- a) *izmaksu konkurētspēja* — uzņēmējdarbības izmaksas, kas ietver starppatēriņa resursu (tostarp enerģijas) izmaksas un ražošanas faktoru (darbaspēka un kapitāla) izmaksas;
- b) *inovācijas spēja* — uzņēmuma spēja ražot vairāk un/vai kvalitatīvākus produktus un pakalpojumus, kuri labāk atbilst klientu vēlmēm;
- c) *starptautiskā konkurētspēja* — abus iepriekš minētos aspektus varētu novērtēt arī starptautiski salīdzinošā perspektīvā, lai ņemtu vērā politikas priekšlikuma iespējamo ietekmi uz Eiropas nozaru tirgus daļām, kā arī atklātās salīdzinošās priekšrocības.

Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu ekonomiskās ietekmes tabulā ir uzskaitīti vairāki jautājumi, kas tieši attiecas uz uzņēmumu cenu un izmaksu konkurētspēju, to inovācijas spēju

un ārējām konkurētspējas pozīcijām⁹. Papildus šiem jautājumiem pamatnostādņu pielikumos ir sniegti detalizēti norādījumi par to, kā noteikt un novērtēt politikas priekšlikuma ietekmi uz maziem un vidējiem uzņēmumiem (turpmāk — MVU) (MVU tests)¹⁰, kā arī uz tehnoloģiju attīstību un inovāciju¹¹. Līdz ar norādījumiem par abiem minētajiem ietekmes veidiem sniegti arī norādījumi par ietekmes uz konkurenci novērtēšanu¹².

Tomēr tā vietā, lai tik agrīnā analīzes posmā analizētu visus šos dažādos jautājumus, ietekmes novērtējuma komandas var izmantot šeit ierosināto kontrolsarakstu kā instrumentu, lai novērtētu, vai sagaidāms, ka politikas intervence būtiski ietekmēs uzņēmumu konkurētspēju.

Turpmāk tabulā ir aprakstīts šis analītiskais instruments saistībā ar priekšlikumu aizliegt bīstamu materiālu izmantošanu ES rūpnieciskajos produktos. Kontrolsarakstā ir doti vispārīgi jautājumi par sagaidāmās ietekmes apmēru uz konkurētspējas dzinējspēkiem un tirgus daļām. Lai atbildētu uz jautājumiem, nav vajadzīga padziļināta izpēte vai kvantitatīvi paņēmieni. Šīs pirmās pārbaudes vajadzībām pietiks ar Jūsu un Jūsu komandas zināšanām.

Var gadīties, ka uz visiem jautājumiem nebūs iespējams dot precīzu “jā” vai “nē” atbildi. Piemēram, neizmantojot datus un pieņēmumus, var būt grūti paredzēt ietekmes apmēru. Iespējams arī, ka liecības par ietekmi uz konkurētspēju ir neskaidras vai pat laika gaitā mainās. Piemēram, aizliegums izmantot bīstamus materiālus konkrētos produktos sākotnēji var novest pie to Eiropas ražotāju tirgus daļas zaudējumiem, kuri minētos materiālus izmanto, taču, pieaugot patērētāju informētībai un mainoties vēlmēm, drošāku produktu pārdošanas apjomi var palielināties. Tāpat arī arodveselības un drošības darbā noteikumi var īstermiņā paaugstināt darbaspēka izmaksas, taču tiem var būt pozitīva ietekme ilgākā termiņā, sekmējot ražīgumu, samazinot darba kavējumus un atbalstot pieņemšanu darbā un darbinieku paturēšanu. Skartajās uzņēmumu nozarēs ietekme var būt arī atšķirīga, padarot vispārējo ietekmi neskaidru. Aplūkotajā piemērā nozare, kas ražo bīstamos materiālus, gūs zaudējumus, savukārt aizvietojošo materiālu ražotāji varētu gūt ieguvumus (turpmāk dotajā kontrolsarakstā tas nav parādīts, jo saraksts attiecas vienīgi uz visvairāk skarto nozari).

Vai sagaidāms, ka aizliegums izmantot bīstamus materiālus būtiski ietekmēs uzņēmumu konkurētspēju saistībā ar turpmāk uzskaitītajiem aspektiem?

Izmaksu un cenu konkurētspēja	Pozitīva ietekme	Negatīva ietekme
Resursu izmaksas		Jā
Kapitāla izmaksas		Jā
Darbaspēka izmaksas	Jā?	
Citas atbilstības izmaksas (piem., ziņojumu sniegšanas pienākumi)		Jā
Ražošanas, izplatīšanas, pēcpārdošanas pakalpojumu izmaksas		Jā
Produkcijas (izlaides) cenas (tiešās, nevis caur izmaksām, piem., cenu kontrole)	Nē	
Inovācijas spēja		
Spēja radīt un tirgū ieviest pētniecību un izstrādi	Jā	
Spēja ražot inovatīvus produktus	Jā	

⁹ Ietekmes novērtējuma pamatnostādnes, 8.2. sadaļa, 1. tabula, 33. un 34. lpp.

¹⁰ Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu pielikumi, 8.4. sadaļa, 32., 33. un 34. lpp.

¹¹ Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu pielikumi, 8.5. sadaļa, 34.–38. lpp.

¹² Ietekmes novērtējuma pamatnostādnes, 40. lpp.

Spēja ieviest inovatīvus procesus (ietverot izplatīšanu, mārketingu un pēcpārdošanas pakalpojumus)	Jā
Pieklūve riska kapitālam	Nav zināma
Starptautiskā konkurētspēja	
Tirgus daļas (vienotais tirgus)	Jā
Tirgus daļas (ārējie tirgi)	Jā
Atklātās salīdzinošās priekšrocības ¹³	Nav nosakāmas

Lai pieņemtu lēmumu par to, vai ietekmes novērtējumā ir padziļināti jāaplūko visi vai daži ietekmes uz nozaru konkurētspēju veidi, iespējams, pietiks ar atbildēm, kas šķiet pietiekami precīzas. Arī ar to, ka pastāv ievērojama nenoteiktība (t. i., kontrolsarakstā ir daudz tukšu vietu vai jautājuma zīmju), varētu pamatot lēmumu, ka jāveic turpmāka analīze par ietekmi uz nozaru konkurētspēju.

Parauga vajadzībām šajā gadījumā tika pārbaudīts viens variants, pamatojoties uz jā/nē atbildēm. Alternatīvi var izvēlēties pāriet pie nākamā posma un to piemērot vairākiem variantiem, piemēram, variantam “nekāda rīcība” un tādiem alternatīviem variantiem kā starptautiska risinājuma meklēšana drošuma problēmai ES līmeņa regulējuma vietā utt. Turklāt tāpat to var piemērot attiecībā uz netieši skartajām nozarēm (vērtību ķēdē un ārpus tās).

Piemērs parāda, ka vajadzīgs detalizētāks ietekmes uz nozaru konkurētspēju novērtējums, jo politikas priekšlikumam var būt spēcīga ietekme uz lielāko daļu tās ražošanas nozares konkurētspējas noteicošo faktoru, kurā bīstamais materiāls tiek izmantots kā resurss. Šai ietekmei var būt pretējas pazīmes, proti, sagaidāms, ka regulējums radīs papildu atbilstības izmaksas, bet tas var arī sekmēt inovāciju un jaunu materiālu izmantošanu.

Šā kontrolsaraksta rezultātu nevajadzētu interpretēt kā pierādījumu, ka konkurētspējas ieguvumi un zaudējumi cits citu neitralizē, jo šī ietekme vēl nav kvantificēta un nav pat kvalitatīvi novērtēta. Kontrolsaraksts vienīgi parāda, ka ietekme varētu būt būtiska.

Jāatzīmē arī, ka gadījumos, kad ir paredzama būtiska ietekme uz konkurētspēju, varētu būt lietderīgi veikt detalizētāku analīzi, neņemot vērā to, ka ir sagaidāms, ka neto ietekme uz konkurētspēju vai iniciatīvas kopējais neto ieguvums būs pozitīvs.

Tas, protams, ir attiecināms uz jebkuru būtiskas ietekmes veidu konkrētu kopumu un atbilst ietekmes novērtējuma pamatojumam, proti, integrēta, visaptveroša pieeja, lai noteiktu ieguvējus un zaudētājus, palīdzētu vajadzības gadījumā izstrādāt mazināšanas pasākumus būtiski skartajām nozarēm un vienlaikus sasniegtu politikas intervences mērķus. Tādējādi, piemēram, emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas ietekmes uz konkurētspēju izpēti, cita starpā izmantojot makroekonomikas modelēšanu, ļāva izdarīt politikas secinājumu turpināt kvotu bezmaksas piešķiršanu tām energoietilpīgajām nozarēm, kuras ir pakļautas oglekļa emisiju pārvirzes riskam.

Īsāk sakot, pat ja ietekmes novērtējums pierāda neto ieguvumus sabiedrībai, padziļinātāks novērtējums par ietekmi uz nozaru konkurētspēju var Jums palīdzēt noteikt, kā iespējams

¹³ Sk. 12. posmu, kur sniegta atklāto salīdzinošo priekšrocību definīcija.

sasniegt mērķus, vienlaikus pēc iespējas samazinot iespējamo negatīvo ietekmi uz visvairāk skartajām nozarēm un īstermiņā atvieglot šādu nozaru pielāgošanos jaunajām prasībām. Tomēr tādu priekšlikumu gadījumā, kuri skar vairākas savstarpēji saistītas ekonomikas nozares, iespējams, būs piemēroti izmantot vispārējos līdzsvara aprēķina modeļus un/vai makroekonometriskos ielaides-izlaides modeļus, kuri ļauj novērtēt politikas izmaiņu ietekmi uz visu ekonomiku, ieguvumu un zaudējumu iespējamo apmēru katrā nozarē un plašāku ietekmi starp nozarēm.

2. posms. Analīzes dziļums

Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu 3.2. un 8.2. sadaļā ir norādīti kritēriji, kas būtu jāņem vērā, pieņemot lēmumu par to, kādā mērā visā ietekmes procesā būtu jāanalizē būtiskā ietekme. Šī sadaļa papildina Ietekmes novērtējuma pamatnostādnes, sniedzot konkrētu kontekstu saistībā ar ietekmi uz nozaru konkurētspēju.

Paredzamās ietekmes apmērs un tās politiskā nozīme ir divi galvenie noteicošie faktori. Arī politikas intervences veids nodrošina lietderīgas norādes.

Pašregulējošu politikas intervenču (piem., rīcības kodeksu vai brīvprātīgu standartu) gadījumā, visticamāk, būs ierobežota nepieciešamība pēc padziļinātas analīzes par ietekmi uz nozaru konkurētspēju, jo nozarei pašai ir svarīga nozīme iniciatīvas satura noteikšanā. Tomēr detalizētāka pārbaude varētu būt vajadzīga saistībā ar ietekmi uz konkurenci nozarē un uz konkurētspēju augšupējās vai lejupējās nozarēs.

Ja intervence attiecas uz infrastruktūras projektu (piem., transportu vai saziņas iekārtu) vai sabiedrisko pakalpojumu (piem., satelītu navigācijas pakalpojumu) sniegšanu, tai, visticamāk, būs pozitīva ietekme arī uz uzņēmumu konkurētspēju, lai gan tas var būt atkarīgs no lietotāju maksātajām maksām.

Ietekmi uz nozaru konkurētspēju visbiežāk rada reglamentējošas iniciatīvas. To iniciatīvu pozitīvā ietekme, kuru tiešais mērķis ir uzlabot nozares konkurētspējas pamatnosacījumus, visticamāk, pārsniegs negatīvo ietekmi. Tomēr joprojām ir pamatoti veikt analīzi, lai skaidri noteiktu vispārējos ieguvumus, noteiktu politikas variantu, kas nodrošina lielākus ieguvumus, un optimālā gadījumā noteiktu dažus rādītājus un kritēriju vērtības turpmākajam *ex-post* novērtējumam par politikas faktisko ietekmi uz nozaru konkurētspēju.

Taču daudzu reglamentējošo iniciatīvu galvenie mērķi ir citi (piem., vides aizsardzība, ar patērētājiem, darba ņēmējiem vai ieguldītājiem saistīti aspekti), nevis konkurētspēja, bet tās var pozitīvi vai negatīvi ietekmēt nozaru konkurētspēju. Šādas iniciatīvas ir tipiski priekšlikumi, kuriem jāveic detalizētāks novērtējums par ietekmi uz nozaru konkurētspēju.

Ietekmes novērtējums var būt galvenokārt **kvalitatīvs** attiecībā uz priekšlikumiem, kuriem, visticamāk, būs ierobežota ietekme uz konkurētspēju vai par kuriem var pierādīt, ka cita analīze būtu neproporcionāla. Dienestiem būtu jācenšas ietvert **kvantitatīvus** elementus (un, ja iespējams, noteikt ietekmes kvantitatīvas aplēses) tajos gadījumos, kad ir paredzams, ka ietekme būs sevišķi būtiska. Analīze var attiekties tikai uz tiešu ietekmi (t. i., ietekmi uz tieši skartajām nozarēm) vai ietvert arī netiešu ietekmi, ja sagaidāms, ka arī tā būs būtiska un ja to ir iespējams (un ir proporcionāli) analizēt.

Pēc 1. un 2. posma izpildes Jums būtu jāspēj noteikt tas, cik lietderīga būtu konkrētā analīze par ietekmi uz konkurētspēju, lai noteiktu politikas priekšlikuma attiecīgo ietekmi un gūtu priekšstatu par to, cik plašai vajadzētu būt Jūsu analīzei. Tas varētu palīdzēt, plānojot turpmāko analīzi un jau nodrošināt iespējamu atgriezeniskās saites informāciju par Jūsu variantu kopuma struktūru. Šis plānošanas posms ir tikai pats sākums. Paturot prātā, ka ietekmes novērtējums ir iteratīvs process, darba gaitā var nākties izmainīt pazīmes (un, piem., konkrēts ietekmes veids var izrādīties būtiskāks, nekā sākotnēji likās, un tādēļ var būt vajadzīga dziļāka/kvantitatīva analīze vai, gluži pretēji, var izrādīties, ka kvantitatīvas aplēses ir saistītas ar pārāk lielām izmaksām / nav iespējamās).

II. KVALITATĪVA PĀRBAUDE

Pēc iepriekš aprakstīto pirmo divu posmu īstenošanas attiecībā uz konkrēto ietekmi var būt lietderīgi veikt šajā sadaļā aprakstīto kvalitatīvo pārbaudi.

Šajā instrumentu kopuma daļā izmanto jautājumus un norādījumus, kuri jau ir ietverti Ietekmes novērtējuma pamatnostādņēs. Tie ir iedalīti četrās grupās, kas ietver: a) skarto nozaru noteikšanu un aprakstīšanu; b) izmaksu un cenu konkurētspēju (tostarp patērētāju izvēli); c) inovācijas spēju; un d) starptautisko konkurētspēju.

Ja strādājat nozares nodaļā, kas uzrauga tieši skarto nozari, Jūs, visticamāk, vairumā gadījumu spēsiet atbildēt uz šiem jautājumiem, pamatojoties uz savu vai savas nodaļas pieredzi un zināšanām. Ja skartā nozare neietilpst Jūsu tiešajā zināšanu jomā, kā tas ir samērā bieži, Jums ir vajadzīgas konkrētas pamatzināšanas par šīs nozares darbībām, tostarp resursiem, faktoru intensitāti (kapitāla, darbaspēka un enerģijas intensitāti), kā arī par tirgus konkurences intensitāti, uzņēmumu izmēru un citiem nozares raksturlielumiem. Jūs varat apspriesties ar ENTR ĢD ietekmes uz konkurētspēju palīdzības dienestu vai Ietekmes novērtējuma vadības grupu, lai saņemtu tādas pamatinformācijas materiālus kā:

- 1) esoši nozaru pētījumi; daži pētījumi par ražošanas nozarēm ir pieejami: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/industrial-policy/future-of-manufacturing/index_en.htm;
- 2) iepriekšējie novērtējumi par ietekmi, kas skar tās pašas nozares (http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/cia_2011_en.htm);
- 3) *ex-post* novērtējumi par nozarē spēkā esošiem politikas virzieniem vai regulējumiem (sk. *EIMS* (Komisijas datu bāze, kurā tiek glabāta informācija par novērtējuma rezultātiem: http://www.cc.cec/home/dgsgserv/sg/evaluation/pages/eims_en.htm)).

Var izmantot arī attiecīgo Eiropas vai valstu tirdzniecības kameru, kā arī attiecīgos gadījumos Eiropas nozaru sociālā dialoga komiteju pētījumus un publikācijas. (Sk. 8.a posmu, lai iegūtu detalizētāku informāciju.)

Ieteicams, lai kvalitatīvajā pārbaudē iegūtie galīgie rezultāti, kas paredzēti izmantošanai ietekmes novērtējuma ziņojumā, būtu īsas analīzes formā, kurā ir norādīti šādi elementi:

- 1) skartās nozares;
- 2) politikas priekšlikuma identificētā ietekme uz šīm nozarēm;
- 3) ietekmes rakstura un apmēra kvalitatīvas aplēses:
  - a) paredzamās ietekmes apmērs,
  - b) tas, vai ietekme ir intervences tiešs vai netiešs rezultāts,
  - c) ietekmes norises iespējamais laiks,
  - d) tas, vai ietekme ir pārejoša vai pastāvīga (ietekmes ilgums);
- 4) ietekmes norises iespējamība:
  - a) tas, cik iespējama ir ietekme,
  - b) tas, vai iespējamība ir atkarīga no kritiskiem pieņēmumiem.

Šajā analizē būtu pietiekamā mērā jāizmanto pamatnostādnēs paredzēto iekšējo un ārējo apspriežu rezultāti.

Turpmāk dotā tabula ir viena no iespējamām veidnēm, ko var izmantot attiecībā uz katru skarto nozari, lai apspriežu dokumentā un ietekmes novērtējuma ziņojumā atspoguļotu kvalitatīvās pārbaudes rezultātus saistībā ar ietekmi uz konkurētspēju.

Ietekme uz konkurētspēju	Skartās nozares		Ietekmes apmērs (laiks)	Ietekmes ilgums	Riski un nenoteiktība
	tieši	netieši			
Izmaksu un cenu konkurētspēja					
Inovācijas spēja					
Starptautiskā konkurētspēja					

Rezumējot, kvalitatīvā pārbaude var Jums nodrošināt trīs ieguvumus:

- 1) tā var sniegt norādes par veidu, kā Jums jāapspiežas ar citiem dienestiem un ārējām ieinteresētajām personām;
- 2) tā palīdz Jums skaidrāk saskatīt nepieciešamību pēc kvantificēšanas un var sniegt priekšstatu par pieejamajiem datiem un modeļiem, lai īstenotu kvantificēšanu;
- 3) tā var izrādīties Jūsu galīgais uzdevums, jo tā vai nu norāda, ka negatīva vai pozitīva ietekme uz konkurētspēju nav pietiekami būtiska, lai būtu vajadzīga tieša kvantificēšana, vai arī tādēļ, ka tieša kvantificēšana ir vai nu neiespējama, vai vienkārši pārāk dārga, lai būtu proporcionāla.

Turpinājumā tiek izklāstīti secīgi posmi un katra posma attiecīgie instrumenti, kuri Jums palīdzētu nodrošināt kvalitatīvas pārbaudes rezultātus.

3. posms. Skartās nozares

Lai veiktu ietekmes uz konkurētspēju detalizētu analīzi, ir jānosaka skartās nozares. Kā argumentēts iepriekš, analizējot ietekmi uz nozaru konkurētspēju, svarīgi ir trīs būtiski ietekmes veidi: a) uzņēmējdarbības izmaksas; b) inovācijas spēja; un c) starptautiskā dimensija.

Tā kā konkurētspējas pārbaudē būtu jāņem vērā tiešā un netiešā (pozitīvā un negatīvā) ietekme, kā arī jānošķir un jāņem vērā īstermiņa un ilgtermiņa ietekme, var arī apsvērt šādu triju ieinteresēto personu un ietekmes grupu izpēti:

- 1) ietekme uz tām nozarēm, kuras politikas iniciatīva skar tieši;
- 2) netieša ietekme uz tām nozarēm, kas ir skarto nozaru piegādes ķēdē;

3) netieša ietekme uz nozarēm ārpus piegādes ķēdes.

Pirmā iepriekš norādītā grupa attiecas uz **tiešo ietekmi**. Otrais un trešais norādītais veids attiecas uz **netiešo ietekmi**, ko rada relatīvo cenu izmaiņas, kā arī piedāvājuma un pieprasījuma izmaiņas skartās nozares resursu un izlaides tirgos. Šī ietekme var rasties vienlaikus vai vēlāk (pakārtota ietekme) attiecībā pret tiešo ietekmi. Tā ir svarīga divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, tā var būtiski pārsniegt primāro ietekmi, ja skar daudzas nozares piegādes ķēdē vai ārpus tās. Otrkārt, tā var pat neitralizēt vispārējos paredzamos ieguvumus/izmaksas, ja tai ir pretēja ietekme salīdzinājumā ar tiešo ietekmi.

Netieša ietekme ir vērojama:

- 1) lejupējās nozarēs, proti, nozarēs, kuras patērē skartās nozares izlaidi un saskaras ar jaunām starppatēriņa vai kapitāla patēriņa cenām;
- 2) augšupējās nozarēs, proti, attiecībā uz to preču un pakalpojumu piegādātājiem, kurus izmanto skartā nozare un kuri var saskarties ar savu produktu pieprasījuma izmaiņām;
- 3) papildinošu preču tirgos, jo to pieprasījums pārvietojas vienādā virzienā ar skartās nozares produktu pieprasījumu (piem., degvielas cenu pieaugums skars pieprasījumu pēc automobiļiem);
- 4) aizvietojošu materiālu tirgos, jo to pieprasījums virzās pretējā virzienā attiecībā pret skartās nozares produktu pieprasījumu (piem., degvielas cenu pieaugums var palielināt pieprasījumu pēc sabiedriskā transporta)¹⁴.

Daži politikas virzieni var ietekmēt daudzas uzņēmējdarbības nozares vai to lielāko daļu. Tās var būt intervences, kas skar darbaspēka izmaksas (piem., Darba laika direktīva) vai enerģijas izmaksas (piem., politikas virzieni par atjaunojamiem energoresursiem), vai piekļuvi finansējumam un tā izmaksas (piem., kapitāla prasības bankām), vai, piemēram, personas datu aizsardzību. Parasti tiek novērtēti kopējie ieguvumi un izmaksas, bet, ja tas ir proporcionāli, var analizēt arī **ietekmes izplatību pa nozarēm** (piem., ja nozare tiek īpaši skarta). Tādos gadījumos, iespējams, būs jāņem vērā darbaspēka, enerģijas, resursu un kapitāla intensitāte, lai labāk noteiktu ietekmes izplatības “apmēru” un visnegatīvāk skartās rūpniecības nozares, kā arī jānovērtē nozaru veiktspēja un iespējas pieņemt politikas intervenci.

4. posms. Ietekme uz MVU konkurētspēju

“MVU tests”, kas jau ir arī Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu un prakses neatņemama daļa, ietver jautājumus par izmaksām, inovācijas spēju un citiem pamatnosacījumiem, piemēram, par piekļuvi finansējumam, prasmēm, resursiem un tirgiem¹⁵.

Pārskatot Eiropas Mazās uzņēmējdarbības aktu (*Small Business Act*), Komisija uzsvēra saikni starp konkurētspējas pārbaudi un “MVU testu”, apņēmoties “nostiprināt MVU testa izmantošanu savā ietekmes novērtējuma procedūrā, lai nodrošinātu, ka ietekme uz MVU tiek

¹⁴ Lai gūtu labāku priekšstatu, sk. 1. gadījumu 2. pielikumā.

¹⁵ Sk. Ietekmes novērtējuma pamatnostādnes, SEC (2009) 92, 4. lpp., un III daļu — Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu pielikumi.

rūpīgi analizēta un ņemta vērā visos attiecīgajos leģislatīvajos un politikas priekšlikumos, skaidri norādot kvantificētu ietekmi uz MVU, ja vien tas ir iespējami un proporcionāli. Pārbaudot savu priekšlikumu konkurētspēju, Komisija analizēs Eiropas uzņēmumu, jo īpaši MVU, spēju konkurēt ES tirgos un ārzemēs”¹⁶.

Tādēļ pēc tam, kad ir noteikta(-as) skartā(-ās) nozare(-es), ir jāuzdod jautājums, vai tiktu īpaši skarti MVU. Lietderīgu informāciju var sniegt dati par MVU daļu nozarē, ja šādi dati ir pieejami. MVU daļa kā rādītājs, kas apraksta politikas priekšlikuma iespējamo ietekmi uz rūpniecības konkurētspēju, ir svarīgs divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, tādēļ, ka ietekme uz izmaksu konkurētspēju ir daudz izteiktāka attiecībā uz MVU. Piemēram, dažas no atbilstības izmaksām nesamazinās tādēļ, ka uzņēmums ir mazāks, tādējādi radot MVU lielāku vidējo regulatīvo slogu, ja tas tiek izteikts procentuāli attiecībā pret ieņēmumiem. Turklāt MVU spēju pielāgoties augstākam regulatīvajam slogam ierobežo to ierobežotā piekļuve finansējumam. Otrkārt, izmaiņas inovācijas nosacījumos vidēji spēcīgāk ietekmē MVU, jo lielākā daļa inovatīvo uzņēmumu ir MVU un inovatīvi MVU ir vairāk atkarīgi no inovācijām, lai izdzīvotu attiecībā pret lieliem inovatīviem uzņēmumiem.

Rezumējot var sacīt, ka ieteicams, lai konkurētspējas pārbaudes mērķis attiecībā uz MVU konkurētspēju būt šāds:

- 1) noteikt MVU relatīvo svērumu attiecīgajā(-ās) nozarē(-ēs);
- 2) nostiprināt MVU testa piemērošanu attiecīgajai(-ām) nozarei(-ēm), izmantojot izmaksu, inovāciju un konkurētspējas jēdzienu;
- 3) nodrošināt skartās nozares MVU atbilstīgu atspoguļojumu apspriešanas procesā.

5. posms. Ietekme uz izmaksu un cenu konkurētspēju

Politikas priekšlikumam var būt pozitīva/negatīva un tieša/netieša ietekme uz uzņēmējdarbības izmaksām un tādējādi uz ienākumiem no ieguldījumiem un ieguldījumu plūsmām. Priekšlikums var skartajām nozarēm noteikt tiešas atbilstības izmaksas vai netieši palielināt izmaksas piegādātāju, patērētāju, darbinieku un ieguldītāju rīcības izmaiņu dēļ saistībā ar regulējumu. Taču priekšlikums var arī samazināt administratīvos slogus vai resursu cenas. Neatkarīgi no šādu izmaiņu cēloņa politikas priekšlikums var skart uzņēmumu vai nu saistībā ar starpproduktu un starppakalpojumu (ietverot enerģiju) izmaksām, vai ražošanas faktoru (darbaspēka, kapitāla un dabas resursu) izmaksām. Papildus izmaksām ir svarīgi pārbaudīt arī, vai ierosinātā politikas intervence skar konkurenci, piemēram, ierobežojot vai liberalizējot cenu noteikšanu vai patērētāju izvēli (plašāki norādījumi par ietekmi uz konkurenci sniegti Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu 8.3. sadaļā).

Turpmāk norādītie jautājumi var palīdzēt noteikt šādu ietekmi. Šo jautājumu mērķis nav uzņēmējdarbības izmaksu vispusīga taksonomija, bet drīzāk palīdzība politikas priekšlikuma iespējamo seku noteikšanā saistībā ar izmaksu un cenu konkurētspēju.

Iespējamie jautājumi ietvertu potenciālās papildu *atbilstības izmaksas* (vai esošo atbilstības izmaksu samazināšanos), kā arī citas *darbības izmaksas* (resursu un ražošanas faktoru

¹⁶ COM(2011)78, 6. lpp.

izmaksas), kuras izriet no jaunā priekšlikuma, bet nav saistītas ar atbilstību. Visbeidzot, jāuzdod jautājums par priekšlikuma iespējamo ietekmi uz *patērētāju izvēli un cenām*.

A. Vai novērtētais priekšlikums samazina vai palielina atbilstības izmaksas skartajai(-ām) nozarei(-ēm)?

Atbilstības izmaksas ietver tā **laika** monetāro vērtību, ko darbinieki un vadība patērē, lai nodrošinātu atbilstību jaunajām politikas prasībām (piem., ziņojumu sniegšanas prasībām), kā arī **naudu**, kas vajadzīga politikā noteikto produktu un pakalpojumu (piem., ar jauno prasību saistīta jauna aprīkojuma vai ārēju uzņēmējdarbības pakalpojumu) iegādei. Parasti būtu jāuzdod šādi jautājumi:

1. Vai politikas variants ietekmē uzņēmumiem piemēroto informācijas sniegšanas pienākumu būtību, piemēram, vajadzīgo datu veidu, ziņojumu sniegšanas regularitāti, iesniegšanas procesa sarežģītību utt.?
2. Vai tas paredz jauna aprīkojuma izmantošanu (piem., lai samazinātu piesārņojumu, reģistrētu pārdošanas apjomus vai noteiktu vielas saturu galaproduktā utt.)?
3. Vai darbiniekiem būs jāvelta papildu laiks prasību izpildei; vai būs jāizmanto uzņēmējdarbības pakalpojumi, ko sniedz privātais vai valsts sektors (piem., ārēji grāmatvedības vai revīzijas pakalpojumi vai atbilstības pārbaude, kuru īsteno pilnvarotas valsts vai privātā sektora iestādes utt.)?
4. Vai atbilstības izmaksu dēļ konkrēti uzņēmumi vai nozares nonāk nelabvēlīgākā situācijā salīdzinājumā ar konkurentiem (tostarp veidojot nevienlīdzīgus konkurences apstākļus)?
5. Kā tiek īpaši skarti MVU?

B. Vai priekšlikums skar starppatēriņa cenas un izmaksas?

Politikas priekšlikums var ietekmēt starppatēriņa izmaksas:

- 1) skarot dabas resursu, tostarp izejvielu un citu resursu (starpproduktu un starppakalpojumu) cenu vai pieejamību;
- 2) ieviešot ierobežojumus (vai aizliegumus) attiecībā uz bīstamu materiālu izmantošanu;
- 3) netieši, ja tieši skartas nozares resursu izmaksu izmaiņas tiek nodotas lejupēji vai ja pieprasījuma pieaugums pēc aizvietojošiem materiāliem paaugstina cenas un ja šos aizvietojošos materiālus izmanto starppatēriņā.

C. Vai priekšlikums skar kapitāla izmaksas?

Politikas priekšlikums var ietekmēt kapitāla izmaksas, vai nu:

- 1) paaugstinot kapitāla preču cenas; vai
- 2) skarot finansējuma (pašu kapitāla, banku aizdevumu un obligāciju) pieejamību un izmaksas.

Savukārt piekļuvi un izmaksas nosaka vairāki faktori, tostarp:

- 1) finanšu tirgu nosacījumi;

- 2) kapitāla mobilitāte un ārvalstu tiešo ieguldījumu regulējums;
- 3) akcionāru tiesību aizsardzība;
- 4) banku kapitāla prasības;
- 5) nozares finanšu riska profils;
- 6) stimuli ieguldīt šajā nozarē ES (ienākumi no ieguldījuma salīdzinājumā ar ienākumiem no ieguldījuma citos tirgos) un citās valstīs.

Attiecīgos gadījumos ir vēlams ar kvalitatīvās analīzes metodēm izskatīt šos faktorus un to ietekmi uz ieguldījumu izmaksām skartajā nozarē, kā arī uz ieguldītāju izvēli.

D. Vai priekšlikums skar darbaspēka izmaksas?

Darba devēju segtās darbaspēka izmaksas ietver darbaspēka algas, pabalstus un nodokļus. Politikas intervences var ietekmēt darbaspēka izmaksas, piemēram, nosakot minimālo algu, ietekmējot rezervācijas algas līmeni vai nosakot izmaiņas, kuru rezultātā rodas pieprasījums pēc papildu darbaspēka vai prasmēm. Tiešu ietekmi uz darbaspēka izmaksām (cita starpā) var radīt politikas virzieni¹⁷, kas var izraisīt:

- 1) pensionēšanās vecuma izmaiņas;
- 2) minimālās algas izmaiņas;
- 3) sociālā nodrošinājuma iemaksu vai citu darbaspēka nodokļu izmaiņas;
- 4) izmaiņas saistībā ar grāmatvedību vai ziņojumu sniegšanas pienākumiem.

Netiešu ietekmi uz darbaspēka izmaksām var radīt politikas virzieni, kas:

- 1) ietekmē (ierobežo vai veicina/sekmē) darbaspēka mobilitāti;
- 2) ietekmē darbinieku aizsardzības tiesību aktus (ierobežojot vai atvieglojot darba devēju elastību saistībā ar darba ņēmēju pieņemšanu darbā un atlaišanu no darba);
- 3) izraisa blakusietekmi, skatot (palielinot vai samazinot) darba tirgus stingrību un elastību;
- 4) izraisa izmaiņas, kuras rada papildu/jaunu pieprasījumu pēc darbaspēka (tāpēc, ka jauno prasību dēļ nepieciešamas jaunas prasmes, piem., kas uzņēmumiem ļauj ieviest jaunu, mazāk piesārņojošu tehnoloģiju) vai kuras rada darbaspēku izmaksu ietaupījumus (piem., atbrīvojot mikrouzņēmumus no dažiem grāmatvedības pienākumiem).

Papildus ietekmei uz darbaspēka izmaksām politikas virzieni var noteikt arī papildu *atbilstības izmaksas saistībā ar nodarbinātību*, piemēram, augstākus standartus attiecībā uz arodesveselību vai drošību darbā, vai papildu prasības attiecībā uz ziņojumu sniegšanu par uzņēmuma darbaspēku. Tomēr jānorāda, ka šādu standartu pamatā var būt arī līgumi starp

¹⁷ Daži no šiem politikas virzieniem neietilpst ES kompetences jomā. Tie ir šeit uzskaitīti piemēra sniegšanas nolūkā, kā arī tādēļ, ka tie var būt būtiski, analizējot ietekmi uz konkurētspēju valsts līmenī.

darba devējiem un darbiniekiem (piem., Direktīva par darba ņēmēju veselības aizsardzību slimnīcu nozarē, starpnozaru nolīgums par silikozes profilaksi, utt.) un ka tādējādi tie atspoguļo standartu priekšrocības un pievienoto vērtību arī uzņēmējdarbībai, kā arī to pozitīvo ietekmi uz konkurētspēju.

Pat ja šie politikas virzieni neattiecas uz konkrētu nozari, to ietekme, visticamāk, dažādās nozarēs būs atšķirīga, vairāk skarot (vai nu pozitīvi, vai negatīvi) nozares, kurās nodarbināto skaits ir vislielākais. Ietekme var arī būt atkarīga no tā, vai nozarei ir vajadzīgs augsti kvalificēts darbaspēks, jo atlīdzības līmenis un tādējādi arī darbaspēka izmaksas var atspoguļot prasmju nodrošinājuma trūkumu, un papildu izmaksas uzņemas gan darba devēji, gan darbinieki atbilstīgi darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma elastībai.

E. Vai priekšlikums skar enerģijas izmaksas?

Enerģijas izmaksas var ietekmēt politikas virzieni, kuri pieļauj pārmērīgu atkarību no ierobežota skaita piegādātāju vai fosilā kurināmā avotiem. Īstermiņā šīs izmaksas var arī ietekmēt mērķi, kas paredz pāreju starp degvielas maisījumiem vai dažādiem energoapgādes veidiem un norēķiniem.

F. Vai politikas priekšlikums skar patērētāju izvēli un cenas?

Galū galā salīdzinošas priekšrocības, kuru pamatā ir uzņēmējdarbības izmaksas, nodrošina patērētāja informēta, brīva izvēle un faktiskā cena, ko patērētājs samaksā par produktiem un pakalpojumiem. Izmaksu konkurētspējas analīzi var papildināt, pārbaudot iespējamo ietekmi uz patērētāju izvēli un cenām. Proti, var pārbaudīt, vai priekšlikums:

- 1) varētu ietekmēt konkrētu produktu pieejamību tirgū;
- 2) aizliedz vai ierobežo konkrētu produktu tirdzniecību (vai reklamēšanu);
- 3) reglamentē vai citādi ietekmē cenas, kuras patērētāji maksā par skartās nozares produktiem;
- 4) ietekmē patērētāju pirktu preču un pakalpojumu kvalitāti;
- 5) ietekmē produktu un pakalpojumu kvalitātes un cenu informācijas pārredzamību un salīdzināmību.

Lai noteiktu priekšlikuma ietekmi uz izplatīšanu, analīzē var aplūkot arī to, kādā mērā **ražošanas izmaksu izmaiņas tiek nodotas patērētājiem** (ja izmaksu pieaugumi tiek lielā mērā nodoti patērētājiem oligopolos tirgos, kuriem raksturīga zema pieprasījuma elastība, galīgā ietekme var izpausties kā patērētāju labklājības līmeņa pazemināšana nevis kā samazināta uzņēmumu peļņa).

G. Vai iepriekš aplūkotās ietekmes dēļ ir vajadzīga skarto uzņēmumu darbību būtiska pārstrukturizācija?

Šis ir sarežģītākais (bet, iespējams, izšķirošais) jautājums par politikas priekšlikuma ietekmi uz izmaksām. Šajā brīdī Jūs jau esat noteikuši lielāko daļu izmaiņu saistībā ar atbilstības un darbības izmaksām. Tagad varat apsvērt turpmākos jautājumus:

1. Kādas būtu uzņēmumu (tostarp darbaspēka) pielāgošanās izmaksas?

2. Vai nozarei būs nepieciešama būtiska pārstrukturizācija, piemēram, ražošanas līniju slēgšana, tehnoloģiju aizvietošana, prasmju aizvietošana utt.?
3. Vai tas var izraisīt uzņēmumu likvidēšanu?
4. Vai MVU spētu nodrošināt pārstrukturizācijas izmaksas?

6. posms. Ietekme uz uzņēmumu inovācijas spēju

Politikas priekšlikums var ietekmēt uzņēmumu inovācijas spēju. Ja ir paredzama būtiska šāda veida ietekme, to var novērtēt, izskatot iespējamo ietekmi uz:

- 1) uzņēmumu spēju īstenot pētniecību un izstrādi, kuras rezultātā tiek ieviestas produktu inovācijas, kuras var izsekot, nonākot pie priekšlikuma ietekmes uz:
  - a) nozarē vajadzīgo prasmju nodrošināšanu,
  - b) intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības efektivitāti;
- 2) nozares spēju tirgū ieviest jaunus produktus vai uzlabot esošo produktu raksturlielumus (*produktu inovācijas spēja*), kas noteikti ir atkarīga no tehniskām prasmēm un jaunu tehnoloģiju izmantošanas;
- 3) inovācijas spēju attiecībā uz procesiem un ar produktiem saistītiem pakalpojumiem, tostarp izplatīšanu, tirdzniecību un pēcpārdošanas pakalpojumiem (*procesu inovācija*), kas ir atkarīga no vadības un organizatoriskajām prasmēm un spējām;
- 4) spēju piekļūt riska kapitālam.

Komisijas norādījumos par ietekmi uz tehnoloģiju attīstību un inovācijām ir sniegti detalizēti norādījumi par to, kā novērtēt iespējamo ietekmi uz uzņēmumu inovācijas spēju¹⁸.

7. posms. Iespējamā ietekme uz nozares starptautisko konkurētspēju

Ir lietderīgi novērtēt ietekmi uz ražīgumu, nosakot konkurētspējas dzinējspēkus. Tomēr dažos gadījumos netiktu gūts pilnīgs priekšstats, ja netiktu ņemta vērā priekšlikuma iespējamā atšķirīgā ietekme uz vietējiem un ārvalstu uzņēmumiem. Piemēram, ja sagaidāms, ka politikas priekšlikums paaugstinās izmaksas ES ražotājiem (piem., ieviešot stingrākas produktu drošuma prasības ES tirgū), tas, iespējams, neskars ES ražotāju relatīvās cenas un tirgus daļas, ja šo ražotāju konkurentiem tiks piemērotas tādas pašas prasības un ja nav pieejami prasībām atbilstoši lētāki aizvietojošie materiāli. Tomēr, ja politika skar ražošanas procesu (piem., ar stingrākiem resursu izmantošanas vai piesārņojuma standartiem) vai paaugstina darbaspēka izmaksas (piem., ar jaunām prasībām par drošību darbā), Eiropas ražotāji var nonākt nelabvēlīgos konkurences apstākļos attiecībā pret uzņēmumiem citviet. Attiecīgi Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu starptautiskās ietekmes sadaļā ir noteikts, ka ikvienā ietekmes

¹⁸

Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu pielikumi, 8.5. sadaļa, 34.-38. lpp.

novērtējumā būtu jāaplūko Eiropas uzņēmumu konkurētspēja un būtu “jāanalizē politikas ietekme, lai noskaidrotu, kā var sasniegt mērķus, vienlaikus izvairoties no iespējamās negatīvās ietekmes uz Eiropas konkurētspēju vai mazinot šo negatīvo ietekmi. Tas var ietvert līdzīgu regulējumu analīzi, kuri jau ir piemēroti ES galvenajās tirdzniecības partnervalstīs”¹⁹.

Turpmāk uzskaitīti tipiski jautājumi.

1. Kāda ir novērtējamā varianta iespējamā ietekme uz ES uzņēmumu konkurētspēju attiecībā pret ārpuskopienas konkurentiem?
2. Kāda ir novērtējamā varianta iespējamā ietekme uz tirdzniecību un tirdzniecības ierobežojumiem?
3. Vai variants attiecas uz jomu, kurā pastāv starptautiskie standarti, kopīgas regulatīvās pieejas vai starptautiski regulatīvie dialogi?
4. Vai sagaidāms, ka variants izraisīs pārrobežu ieguldījumu plūsmas, tostarp saimnieciskās darbības, pārvietošanu uz ES vai prom no tās?

Ietekmes novērtējuma komandas var izmantot Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu pielikumus (8.7. sadaļa, 38. lpp.), lai saņemtu norādījumus par kvalitatīvu novērtējumu saistībā ar iespējamo ietekmi uz starptautisko tirdzniecību un ieguldījumu plūsmām.

---

¹⁹ Ietekmes novērtējuma pamatnostādnes, 42. lpp.

III. IETEKMES KVANTIFICĒŠANA — DATU AVOTI

Tehniskā ziņā politikas pasākuma kvantitatīvās ietekmes novērtējums neapšaubāmi ir ietekmes novērtējuma sarežģītākā daļa, ko reizēm nav iespējams pilnībā veikt metodikas ierobežojumu dēļ vai tādēļ, ka būtu vajadzīgi neproporcionāli centieni. Vajadzīgos datus apkopot var būt sarežģīti, un nereti tas ir saistīts ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, padarot datu pārbaudi vēl sarežģītāku. Tādēļ ir pienācīgi rūpīgi jāapsver kvantificēšanas proporcionalitāte, ņemot vērā vispārējo vēlmi pēc iespējas detalizētāk kvantificēt ietekmi, kā arī procesa izmaksas un paredzamo rezultātu ticamības līmeni (piem., jāapsver, vai rezultāti, kuru gūšanai būtu vajadzīgi papildu dati vai kuri ārkārtīgi lielā mērā būtu atkarīgi no pieņēmumiem, lai izmantotu modeli, nodrošinātu faktisku pievienoto vērtību lēmumu pieņemšanas procesā).

Ietekmes uz konkurētspēju kvantificēšanai var būt vajadzīgi aprakstoši statistikas dati un ielaides un izlaides analīze, izmantojot valsts vai nozaru pārskatus, izmantotos vispārējos līdzsvara aprēķina modeļus vai citus ekonometriskos pasākumus. Politikas priekšlikumiem, kuri skar daudzveidīgu nozaru kopumu, vispārējās ietekmes kvantificēšanai var izmantot tādus modeļus kā vispārējie līdzsvara aprēķina modeļi un makroekonometriskie ielaides-izlaides modeļi. Tie var noderēt ne tikai politikas izmaiņu ietekmes novērtēšanā visā ekonomikā, bet arī lai aplēstu ieguvumu un zaudējumu iespējamo apmēru pa nozarēm, plašāku ietekmi starp nozarēm, papildu izmaksu kopīgošanu starp ražotājiem un patērētājiem utt. Iespējams, vieglāk ir izmantot citus modeļus, piemēram, daļējos līdzsvara aprēķina modeļus, un tie arī var nodrošināt lietderīgu priekšstatu par iespējamo ietekmi.

Turpmāk ierosinātie posmi sniedz pārskatu par kvantitatīvās analīzes iespējamajiem rezultātiem, nevis par konkrētiem instrumentiem un metodēm, kurus izmanto, lai iegūtu šos rezultātus, jo tie būtu atkarīgi no attiecīgā jautājuma. Šo posmu pamatā ir kvalitatīvās pārbaudes pieci posmi.

8. posms. Liecību par tieši skartās(-o) nozares(-u) struktūru un veikspēju nodrošināšana

Šis posms papildina kvalitatīvās pārbaudes 3. un 4. posmu. Tā mērķis ir ar statistisko datu liecībām apstiprināt provizoriskos secinājumus. Nozares veikspējas kvantitatīvo novērtējumu vēlams pamatot ar:

- skartās nozares svērumu ES ekonomikā pēc tās pievienotās vērtības un nodarbinātības daļas, nozares reģionālās un valsts koncentrācijas u. c. rādītājiem;
- uzņēmumu, tostarp MVU, skaita un sadalījuma rādītājiem, kā arī nozares koncentrācijas koeficientu²⁰;
- tās darbaspēka ražīguma vai kopējā faktora ražīguma rādītājiem;
- tās rentabilitātes rādītājiem, kurus nosaka ar neto peļņas normu un peļņu no aktīviem;

²⁰

Koncentrācijas koeficients (turpmāk — CR) nozīmē tirgus daļas īpatsvaru, ko kontrolē nozares lielākie uzņēmumi. Īoti bieži izmanto CR4 un CR10 (t. i., 4 un 10 lielāko uzņēmumu tirgus daļa).

- rādītājiem par tās tirgus daļu pasaules tirgū;
- rādītājiem par ārvalstu tiešo ieguldījumu plūsmu (ienākošo/izejošo ārvalstu tiešo ieguldījumu uzkrāto lielumu attiecībā pret pievienoto vērtību).

8.a posms. Esošo nozaru pētījumu un *ex-post* novērtējumu ņemšana vērā

Komisija ir īstenojusi vairākus rūpniecības un tirgus pētījumus, kā arī politikas virzienu *ex-post* novērtējumus. Piemēram, saraksts ar pētījumiem par ražošanas nozarēm ir pieejams tīmekļa vietnē:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/industrial-policy/future-of-manufacturing/index_en.htm.

Ja nepietiek tikai ar dokumentu apsekojumiem, var aplūkot attiecīgo uzņēmumu asociāciju vai attiecīgo sociālo partneru organizāciju tīmekļa vietnes un publikācijas.

Var izmantot pārredzamības reģistru, lai sameklētu kontaktpersonu un lūgtu, lai tā sniedz jaunākos datus un analīzes. Pārredzamības reģistrs ir pieejams *Europa* vietnē.

8.b posms. Esošo datu atjaunināšana

Ja esošie pētījumi ir novecojuši, *Eurostat* ir datubāzes ar atjauninātiem nozaru statistikas datiem. Saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas Eiropas Kopienā²¹ (turpmāk — *NACE*) izmantošana ļaus saskaņot skartās(-o) nozares(-u) galvenās saimnieciskās darbības ar to attiecīgajiem kodiem.

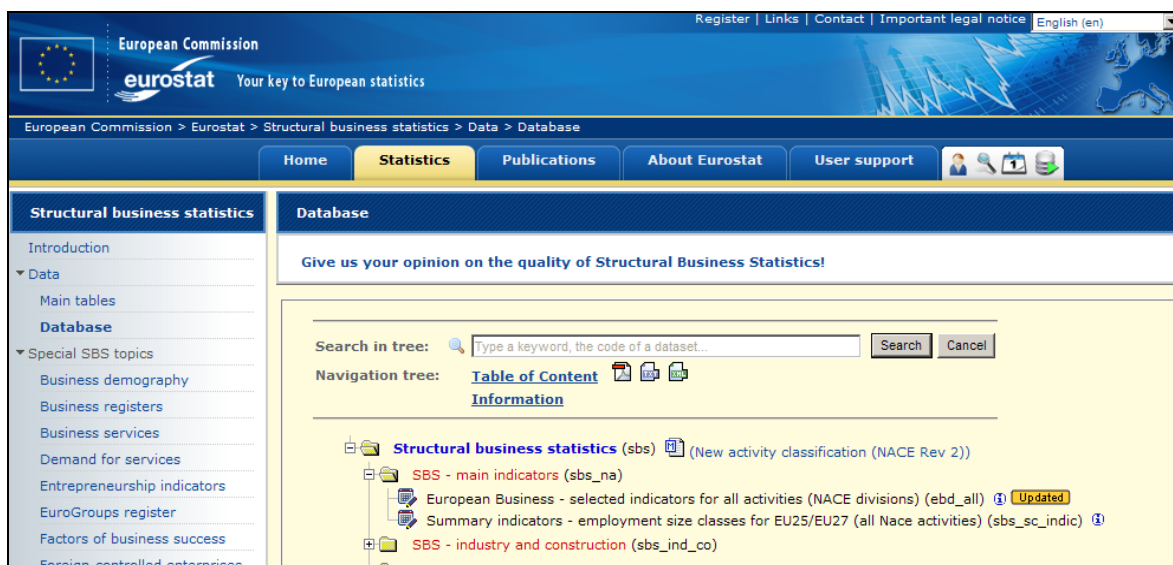
²¹ *NACE (Nomenclature statistique des Activités économiques dans les Communautés Européennes)* ir saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā, ko izmanto *Eurostat* un dalībvalstis. *NACE* 2. redakcija tika ieviesta 2008. gadā, lai atspoguļotu tehnoloģiju attīstību un ekonomikas strukturālās izmaiņas. Tādēļ ir jāizmanto atbilstības tabula, lai salīdzinātu statistikas datus pirms un pēc 2007. gada.

NACE Rev.1.1		NACE Rev.2		
INDUSTRY/ ACTIVITY CODE	DESCRIPTION	INDUSTRY/ ACTIVITY CODE	DESCRIPTION	INDICATORS
D	Manufacturing	C	Manufacturing	Number of enterprises
...	...	...	...	...
DJ	Manufacture of basic metals and fabricated metal products	C244	Manufacture of basic precious and other non-ferrous metals	
DJ27	Manufacture of basic metals	...	...	
DJ271	Manufacture of basic iron and steel and of ferro-alloys	C2442	Aluminium production	
DJ272	Manufacture of tubes	C2443	Lead, zinc and tin production	
DJ2721	Manufacture of cast iron tubes	C2444	Copper production	
DJ2722	Manufacture of steel tubes	C2445	Other non-ferrous metal production	
DJ273	Other first processing of iron and steel	C2446	Processing of nuclear fuel	
DJ2731	Cold drawing	C245	Casting of metals	
DJ2732	Cold rolling of narrow strip	C2451	Casting of iron	
DJ2733	Cold forming or folding	C2452	Casting of steel	
DJ2734	Wire drawing	C2453	Casting of light metals	
DJ2735	Other first processing of iron and steel n.e.c.; production of non-ECSC ferro-alloys (included in DJ271 in NACE Rev.1.1)	C2454	Casting of other non-ferrous metals	
DJ274	Manufacture of basic precious and non-ferrous metals	C25	Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment	
DJ2741	Precious metals production	C251	Manufacture of structural metal products	
DJ2742	Aluminium production	C2511	Manufacture of metal structures and parts of structures	

Ja trūkst nozaru avotu, parasti svarīgākās ir šādas trīs datubāzes²²: *SBS*, *PRODCOM* un *COMEXT*.

SBS datubāze (uzņēmējdarbības strukturālā statistika) nodrošina datus detalizētā nozaru līmenī, proti, uzņēmumu skaits nozarē, nodarbināto personu skaits, apgrozījums, pievienotā vērtība, ieguldījums, ražīgums, MVU daļa pievienotajā vērtībā un nodarbinātībā utt.

Nozares profils — galvenie dati no SBS datubāzes

²²

Paskaidrojumi par galveno ES un starptautisko datubāzu saturu un to saites ir sniegtas III pielikumā. Alumīnija nozares gadījumā — nozaru organizācijas un institūti, piemēram, Starptautiskais Alumīnija institūts, Pasaules metāla statistikas birojs vai Starptautiskā Enerģētikas aģentūra.

View Table

Select Data

Metadata

Information

European Business - selected indicators for all activities (NACE divisions)

Last update: 05-05-2011

Interactive extraction size limit: 300000

Current extraction size: 768

Dimension selection: 1/15

Selection overview

Update

GEO

INDIC_SB

NACE_R1

TIME

Filtering

Filtering type: ☐ Code range ☒ Pattern

Search

Show all

Search in: ☐ Codes ☐ Labels ☒ Both

☐	Code	Label
☒	V11110	Number of enterprises
☐	V12110	Turnover or gross premiums written
☐	V12120	Production value
☐	V12150	Value added at factor cost
☐	V12170	Gross operating surplus
☐	V13110	Total purchases of goods and services
☐	V13310	Personnel costs
☐	V15110	Gross investment in tangible goods
☐	V16110	Number of persons employed
☐	V16130	Number of employees
☐	V91110	Apparent labour productivity (Gross value added per person employed)
☐	V91120	Wage adjusted labour productivity (Apparent labour productivity by average personnel costs) (%)
☐	V91210	Average personnel costs (personnel costs per employee) (thousand euro)
☐	V92110	Gross operating surplus/turnover (gross operating rate) (%)
☐	V94414	Investment per person employed

NACE_R1: Mining and quarrying

INDIC_SB: Number of enterprises

GEO	TIME	1996	1997
European Union (2...)		:	:
European Union (2...)		:	:
Belgium		:	:
Bulgaria		139	161
Czech Republic		287	299
Denmark		:	:
Germany (includin...		:	:
Estonia		45	48
Ireland		54	59 (p
Greece		:	:
Spain		1,627	1,645
France		2,916	2,900
Italy		4,569	4,330
Cyprus		:	:
Latvia		:	34
Lithuania		48	55
Luxembourg		7	8
Hungary		:	:
Malta		:	:
Netherlands		:	205
Austria		322	302
Poland		746	952
Portugal		1,542	1,431
Romania		:	202
Slovenia		228	182
Slovakia		32	40
Finland		1,216	1,246
Sweden		513	626
United Kingdom		:	1,665

PRODCOM *datubāze* nodrošina statistikas datus par rūpniecības preču ražošanu, proti, dati par apsekojuma periodā pārdoto produktu fizisko apjomu (kg, m², preču skaits utt.) un to vērtību euro valūtā.

Nozares profils — dati no PRODCOM (par alumīnija stieniem, kods 24422230)

European Commission > Eurostat > Prodcom - statistics by product > Data > Excel files (NACE Rev. 2)			
Home Statistics Publications About Eurostat User support			
Prodcom - statistics by product		Excel files - NACE Rev. 2	
Introduction Europrims Steel Data Data Excel files (NACE Rev. 2) Excel files (NACE Rev. 1.1) Database		Links This document describes how to use the Excel files	
The Excel files on this page contain Prodcom data based on NACE Rev. 2. For 2008 onwards the files contain the original data based on NACE Rev. 2 as supplied by the reporting countries. For 1995 to 2007 the files contain data that has been converted where possible from the data based on NACE Rev. 1.1.		These tables only show the production data. To use the database that contains both production and related trade data, please click on "Database" in the box to the left.	
		Prodcom Annual Data 2009 (updated 04/03/2011) Prodcom Annual Data 2008 (updated 04/03/2011)	

4/03/2011		Statistics on the production of manufactured goods Value ANNUAL 2009																			
To use the database that contains both production and related trade data, please click here and																					
PRODCOM Code	Unit	flag EU27	Value EU27	Base EU27	flag EU25	Value EU25	Base EU25	Belgium	Bulgaria	Czech Republic	Denmark	Germany	Estonia	Ireland	Greece	Spain	France	Italy	Cyprus		
ALL VALUES AND VOLUMES ARE EXPRESSED IN THOUSANDS																					
All confidential data and all national estimated data is suppressed (C)=Confidential, (CE)=Confidential Estimated, (E)=Estimated																					
24422230	EUR		615429		EU27-EU02(F)	590229	600	C	C	0	2178	9445	0	0	136947	61197	C	59428	0	C	
24422250	EUR		6498799		EU27-EU02(F)	6448799	5000	C	C	C	100198	C	0	C	119901	770425	C	463016	1267350	0	C
24422290	EUR		221039		EU27-EU02(F)	220829	70	C	0	C	0	20606	0	0	0	C	C	16301	0	C	
24422350	EUR		310744			310744		C	0	C	0	C	0	C	C	C	C	65802	0	C	

COMEXT *datubāzē* ir norādīta to preču vērtība un daudzums, kuras tirgo starp ES un ārpuskopienas valstīm, ES tirdzniecība pēc dalībvalstīm, partnervalstīm un produktu grupām un ES daļa un dažādi ES kopumi (eurozona, ES 15, ES 12, ES 27 utt.) pasaules tirdzniecībā. Lielākā daļa *Prodcom* kodu atbilst vienam vai vairākiem kodiem ārējās tirdzniecības klasifikācijā, ko sauc par kombinēto nomenklatūru (turpmāk — KN)²³.

²³ Importētās un eksportētās preces, kuras jādeklarē, norādot, kurā kombinētās nomenklatūras apakš kategorijā tās ietilpst.

eurostat		The CN headings with their corresponding Prodcom headings - Year 2009		eurostat	
3917 39 15	Flexible tubes, pipes and hoses, of addition polymerization products, reinforced or otherwise combined with other materials, seamless and of a length > the maximum cross-sectional dimension, whether or not surface-worked, but not otherwise worked (excl. those with a burst pressure of $\geq 27,6$ MPa)				
22.21.29.50	Plastic tubes, pipes and hoses (excluding artificial guts, sausage skins, rigid, flexible tubes and pipes having a minimum burst pressure of 27.6 MPa)	kg	S		
3917 39 19	Flexible tubes, pipes and hoses, of plastics, reinforced or otherwise combined with other materials, seamless and of a length > the maximum cross-sectional dimension, whether or not surface-worked, but not otherwise worked (excl. addition polymerization products, condensation polymerization products and rearrangement polymerization products, and products able to withstand a pressure of $\geq 27,6$ MPa)				
22.21.29.50	Plastic tubes, pipes and hoses (excluding artificial guts, sausage skins, rigid, flexible tubes and pipes having a minimum burst pressure of 27.6 MPa)	kg	S		
3917 39 90	Flexible tubes, pipes and hoses, of plastics, reinforced or otherwise combined with other materials (excl. seamless or cut to length only; tubes with a burst pressure of $\geq 27,6$ MPa)				
22.21.29.50	Plastic tubes, pipes and hoses (excluding artificial guts, sausage skins, rigid, flexible tubes and pipes having a minimum burst pressure of 27.6 MPa)	kg	S		

Piemērs. Tieši skartas nozares / tieši skarta tirgus profilēšana (alumīnija nozare)

Alumīnijs ir zemes garozā visplašāk sastopamais metāls un ir samērā homogēns materiāls. Tam ir īpaši raksturlielumi (tas nav magnētisks, ir korozijizturīgs utt.), tādēļ tas ir stratēģiski svarīgs resurss daudzās nozarēs no aviācijas līdz celtniecības aprīkojumam. Augšupējā ražošanas posmā tā vērtību ķēdi veido izejvielu ieguve, kausēšana / otrreizējā pārstrāde un pārstrāde. Lejupējo daļu veido sekundārā apstrāde un starpproduktu ražošana (velmēšanas iekārtas, ekstrūderi, liešanas mašīnas un stieplu ražotāji) [...].

Ražošanas posmā ir 2 segmenti. Primāro alumīniju ražo, kausējot izejvielas, savukārt sekundāro alumīniju ražo, kausējot alumīnija atgriezumus. Primāro (vai neapstrādāto) alumīniju iegūst trijos atsevišķos posmos. Iegūst boksīta rūdu. Pēc tam no boksīta rūdas alumīnija oksīda iekārtā iegūst alumīnija oksīdu, ko nosūta uz kausēšanas krānsi, kurā iegūst (sakausētus) alumīnija lietņus, blokus utt. Sekundāro alumīniju ražo, vai nu to pārstrādājot (nolietoti produkti, piem., dzērienu bundžas utt.), vai atkārtoti kausējot (rūpnieciskie atkritumi utt.) [...].

Nozare ir kapitālietilpīga, resursietilpīga un energoietilpīga. Lai primārā alumīnija nozare saražotu 1 tonnu alumīnija, tai vajadzīgi 15 megavati stundā salīdzinājumā ar 0,75 MWh, kas vajadzīgi sekundārajai ražošanai, izmantojot atgriezumus. [...]

Starptautiskā Alumīnija institūta 2010. gadā sagatavotajā sarakstā ir 117 primārā alumīnija kausētāji pasaulē, izņemot Ķīnu. No tiem 21 atrodas ES 27 dalībvalstīs, 7 — Norvēģijā un 4 — Islandē. Ieguvi un apstrādi vada neliels skaits starptautisku uzņēmumu, kas dažādos veidos ir vertikāli integrēti nākamajos ražošanas posmos. ES šajā nozarē dominē 6 uzņēmumi, no kuriem 3 lielākajiem ir ārpuskopienas izcelsme (*Hydro*, *Rio Tinto* / *Alcan* un *Alcoa*) [...].

Cenas par izejvielu resursiem un primārajiem produktiem nosaka vai sasaista ar Londonas Metālu biržu (turpmāk — *LME*), Šanhajas Metālu biržu vai Čikāgas biržu. Pārējos izmaksu faktorus parasti nosaka vietējā līmenī.

Aprakstošs teksts, kas cita starpā balstīts uz *Ecorys* (2011. gads) un *CE Delft* (2008. gads) dokumentiem.

Papildus iepriekš sniegtajiem piemēriem ir pieejams liels skaits citu datubāzu, kurās ietverta lietderīga informācija ar sadalījumu pa nozarēm, tādēļ tās, iespējams, var izmantot, veicot nozaru analīzi. ES rezultātu apkopojums par rūpniecības ieguldījumiem pētniecībā un izstrādē ar inovācijas datiem, Eiropas Darbaspēka apsekojums ar darba tirgus datiem utt. Turpmāk 2. pielikumā sniegts daudz vairāk piemēru.

9. posms. Datu liecību par netieši skartajām nozarēm nodrošināšana

Ja kvalitatīvā pārbaude parāda būtisku netiešu ietekmi (pozitīvu vai negatīvu), iespējams, ir ieteicams atkārtot iepriekš norādītos posmus attiecībā uz citām vērtību ķēdē vai ārpus tās esošajām nozarēm, kuras var tikt skartas visvairāk. Šim nolūkam ietekmes novērtējuma komanda var izmantot savu intuīciju vai paļauties uz sistemātiskākām metodēm, piemēram, ielaides/izlaides analīzi un vērtību ķēdes kartēšanu un profilēšanu. Lietderīgas norādes par vērtību ķēdes kartēšanu un profilēšanu ir pieejamas vietnē:

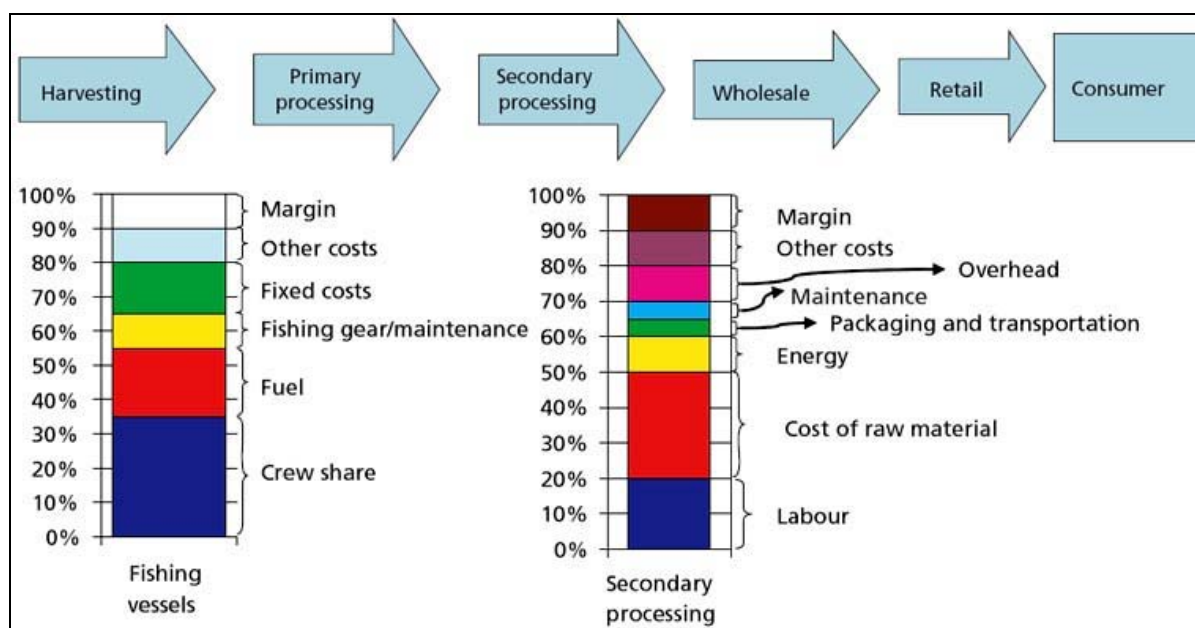
<http://myintracomm.ec.europa.eu/entr/howwemanage/decisionmaking/Pages/default.aspx>.

10. posms. Ar novērtējamo iniciatīvu saistīto papildu atbilstības un/vai darbības²⁴ izmaksu kvantificēšana

Šis posms ir 5. posma kvantitatīvā daļa. Ja iespējams, to var izmantot nozares profilēšanā ar kopējo izmaksu sadalījumu, kā norādīts turpmāk attiecībā uz jūras produktu nozari.

Piemērs. Izmaksu struktūra (jūras produktu nozare) no www.fao.org

²⁴ Kā norādīts 5. posmā iepriekš, papildu darbības izmaksas ir tās papildu (starpproduktu/starppakalpojumu un faktora resursu) ražošanas izmaksas, kas izriet no jaunā regulējuma, bet nav tieši saistītas ar atbilstības nodrošināšanu tam.

Ja iespējams un ja tas ir proporcionāli, šāda veida izmaksu struktūras apraksts papildina 5. posma datu atbildes, palīdzot izprast noteiktās pozitīvās un negatīvās ietekmes būtiskumu²⁵. Turklāt ar pietiekami detalizētu sadalījumu pa nozarēm izmaksu struktūras apraksti var būt pieejami ielaides/izlaides tabulās²⁶.

11. posms. Paredzamās ietekmes uz skarto uzņēmumu inovācijas spēju kvantificēšana

Šajā analīzē vēlams ietvert vairākus ielaides un izlaides rādītājus attiecībā uz nozares inovācijām. Eiropas inovācijas rezultātu apkopojuma²⁷ rādītāji ir pamatots sākumpunkts. Dati ir pieejami arī Kopienas jauninājumu statistikas (turpmāk — KJS) tīmekļa vietnē:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/cis>.

Šī un citas saistītās datubāzes var palīdzēt izstrādāt kvantitatīvo novērtējumu, kurā tiek aplūkota 6. posmā noteiktā ietekme. Datus var iegūt arī no attiecīgās nozares rūpniecības kameras. Kameras parasti pēc pieprasījuma nodrošina publikācijas un datus, kā arī var palīdzēt Jums prognozēt politikas varianta turpmāko ietekmi uz nozares inovācijas spēju. Papildu idejas ir pieejamas Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu pielikumos, 8.5. sadaļā.

12. posms. Paredzamās ietekmes uz skartās nozares starptautisko konkurētspēju kvantificēšana

Ietekmes novērtējuma pamatnostādņēs sniegti norādījumi par priekšlikuma iespējamās ietekmes uz starptautisko konkurētspēju un ieguldījumu plūsmām kvalitatīvo novērtējumu

²⁵ Ietekmes novērtējuma pamatnostādņēs (10. nodaļa, 46.–60. lpp.) sniegti pakāpeniski norādījumi par izmaksu novērtējumu saistībā ar informācijas sniegšanas pienākumu (ES standarta izmaksu modelis).

²⁶ Eurostat Piedāvājuma, izlietojuma un ielaides/izlaides tabulu rokasgrāmata (2008. gads), 11. nodaļa.

²⁷ Apmeklējiet vietni <http://www.proinno-europe.eu/metrics>.

(Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu pielikumi, 8.7. sadaļa). Šā konkurētspējas pārbaudes pēdējā posma mērķis ir palīdzēt:

- 1) piemērot Ietekmes novērtējuma pamatnostādņu 8.7. sadaļu skartajai(-ām) nozarei(-ēm);
- 2) kvantificēt paredzamo ietekmi uz skarto nozaru starptautisko konkurētspēju.

Ir pieejams standarta parametru kopums, ar ko paredzēts atspoguļot ekonomikas un tās uzņēmumu starptautisko pozīciju. Turpmāk norādīti daži visbiežāk izmantotie parametri.

- *Ienākošo ārvalstu tiešo ieguldījumu uzkrāto lielumu attiecība pret pievienoto vērtību* apraksta ārvalstu tiešo ieguldījumu nozīmi kapitāla veidošanā un liecina par uzņēmējvalsts pievilcību.
- *Izejošo ārvalstu tiešo ieguldījumu uzkrāto lielumu attiecība pret pievienoto vērtību* apraksta uzņēmumu spēju, kad uzņēmumi iegulda ārvalstīs, lai izmantotu iespējas ārvalstu tirgos un iegūtu resursus.
- Eksporta tirgu daļas parāda, cik lielu daļu kopējā “pasaules” eksporta sedz konkrētas valsts eksports katrā nozarē. Tas atspoguļo spēju reaģēt uz ārēju pieprasījumu un atvērt jaunus tirgus tiešā salīdzinājumā ar starptautiskajiem konkurentiem.
- Atklātā salīdzinošā priekšrocība salīdzina konkrētas nozares eksporta daļu ES kopējā produktu eksportā ar atsauces valstu grupas tās pašas nozares eksporta daļu.
- Relatīvā tirdzniecības balance salīdzina konkrētas preces tirdzniecības bilanci ar kopējo tirdzniecības apmēru, t. i., eksports plus imports.
- Relatīvās darbaspēka vienības izmaksas apraksta darbaspēka izmaksas konkrētā nozarē attiecībā pret tās ražīgumu (vienības darbaspēka izmaksas) un pret attiecīgo parametru citā valstī.

Atklātā salīdzinošā priekšrocība un relatīvā tirdzniecības balance atspoguļo atsevišķu nozaru pozīciju pasaules tirgū, savukārt relatīvās darbaspēka vienības izmaksas atspoguļo spēju saglabāt konkurētspēju. Šo parametru izmaiņas parādīs, kuras valstis Eiropā sāk gūt salīdzinošu priekšrocību vai nonāk nelabvēlīgā pozīcijā. Tomēr šie parametri ir jāinterpretē uzmanīgi. Kopskatā konkurētspējas zudums atsevišķā nozarē var arī atspoguļot citu vietējo nozaru izcilu eksporta veikspēju. Piemēram, euro vērtības pieaugums var pasliktināt konkrētas nozares konkurētspējas pozīciju, bet var arī vienīgi atspoguļot spēcīgu ražīguma izaugsmi citās nozarēs un tādējādi arī spēcīgu eksportu un pieaugošu pieprasījumu pēc euro.

Eksporta vietējais saturs ir vēl viens jautājums. Piemēram, jebkura elektronikas montāžā iesaistīta valsts uzrādīs lielu elektronikas eksporta daļu, kas neatspoguļos valsts faktisko ražošanas struktūru, panākot mākslīgu atklātās salīdzinošās priekšrocības parametra inflāciju.

Salīdzinošo priekšrocību var izpētīt, izmantojot tirdzniecības plūsmas ar atklātās salīdzinošās priekšrocības parametru, kas atspoguļo to, cik lielā mērā ES specializējas kādā konkrētā nozarē. Katras nozares ES eksporta daļu kopējā ES eksportā aprēķina un pēc tam salīdzina ar nozares daļu pasaules eksportā attiecībā pret kopējo pasaules eksportu. Ja konkrētai nozarei atklātās salīdzinošās priekšrocības parametrs ir lielāks par 1, tas liecina, ka šī ir nozare, kurā ES eksportē salīdzinoši vairāk nekā vidēji pasaulē, kas tiek interpretēts kā Eiropas salīdzinošā priekšrocība šajā nozarē.

Turpmāk 2. pielikumā sniegts garāks saraksts ar datu avotiem un rādītājiem, kurus var izmantot, lai novērtētu ES nozares konkurētspēju pasaules tirgū. Pielikumā arī sniegtas saites uz statistikas dokumentiem vai vietnēm, kurās dotas šo parametru vērtības. Piemēram, Eiropas gada konkurētspējas ziņojuma statistikas pielikumos sniegta darbību definīcija un saistītie nozaru līmeņa dati par pēdējiem 10 gadiem.

1. pielikums

Ietekmes uz konkurētspēju kvalitatīvas pārbaudes piemēri

1. Politikas iniciatīva — bīstamu vielu aizliegšana

Konkrētām vielām vai produktiem var būt bīstami raksturlielumi. Šajā saistībā vajadzīga pienācīga riska pārvaldība, kurā izvērtēti šādu vielu ieguvumi un izmaksas, ja tās izmanto ražošanas procesā vai laiž tirgū. Atkarībā no riska būtiskuma vielas aizliegums var būt viens no politikas variantiem. Ja risks galvenokārt skar drošību darbā, viens no politikas variantiem var būt aizliegums izmantot vielu ražošanas procesā. Ja apdraudējumu rada vielas klātbūtne galaproduktā (produkta drošuma risks), var apsvērt “tirdzniecības aizliegumu Eiropā”.

Tieša ietekme

Ja Eiropas uzņēmumiem vairs nav atļauts izmantot šo vielu (aizliegums saistībā ar “drošību darbā”), tie zaudē uzņēmējdarbības iespēju ES tirgū un eksporta tirgos. Šāda veida aizliegums nodrošinātu konkurētspējas priekšrocību ārpuskopienas ražotājiem, jo viņi drīkstētu turpināt produkta tirdzniecību Eiropā, kā arī pārējā pasaulē bez nepieciešamības būtiski pārstrukturizēt savu ražošanas procesu.

Ja Eiropas uzņēmumiem vairs nav atļauts pārdot šo vielu (“tirdzniecības aizliegumu Eiropā”), tie joprojām varētu ražot Eiropā eksporta vajadzībām, savukārt ārpuskopienas ražotāji zaudētu Eiropas tirgu. Tā kā vietējais tirgus (Eiropas) ražotājiem parasti ir īpaši svarīgs, Eiropas ražotāji varētu zaudēt apjomradītus ietaupījumus. Tomēr šī ietekme, visticamāk, nebūs tik smaga kā ietekme, kādu radītu vielas aizliegšana saistībā ar “drošību darbā”. Iespējamais ieguvums ir inovācijas centieni, ko, visticamāk, veicinās aizliegums, lai rastu aizvietošanu aizliegtajai vielai vai alternatīvas ražošanas metodes.

Abi aizlieguma veidi var radīt papildu izmaksas klientu nozarēm, ja nav pieejama līdzīga viela par līdzīgu cenu. Tam būtu jārada papildu izmaksas, pieņemot, ka līdzšinējais ražošanas process bija lētākais iespējamais. Ja līdzīga resursa nav, Eiropas klientu uzņēmumiem būs jāmaina savi maisījumi un produkti, kam parasti būtu vajadzīgi papildu un iepriekšēji pētniecības un izstrādes centieni.

Ja klientu uzņēmumi neatrod līdzīgu resursu par līdzīgu cenu, tiem nāksies mainīt savas cenas. Tas var samazināt pārdošanas apjomus, ja aizstājošs produkts ir pieejams un ja to klienti saskaras ar zemām pārejas izmaksām, mainot piegādātājus. Lai no tā izvairītos, uzņēmumi varētu arī samazināt savas peļņas normas. Mazāki pārdošanas apjomi un/vai ražīgums var iedragāt to ilgtermiņa izdzīvošanas spēju.

Netieša (pakārtota) ietekme

Aizvietojošu materiālu meklēšana nodrošina jaunas uzņēmējdarbības iespējas tiem, kas ražo un tirgo šādus aizvietotājus. Jaunajām uzņēmējdarbības iespējām apmēra ziņā vajadzētu būt līdzīgām tām, kādas ir uzņēmumiem, kas zaudē uzņēmējdarbības iespējas aizlieguma dēļ, ciktāl aizvietotājs piedāvā līdzīgu veikspēju par līdzīgām izmaksām. Protams, nav skaidri zināms, vai aizvietotāju ražos Eiropā vai ārpus tās.

Ja aizvietotāja veikspēja ir zemāka par aizliegtās vielas veikspēju, samazināsies patērētāju ieguvumi, radot labklājības zudumu no šīs puses.

No neparedzētiem virzieniem ir iespējama cita, mazāk noteikta ietekme. Piemēram, aizvietojošu materiālu meklēšana var veicināt MVU internacionalizāciju, palielinot to daudzvalodu prasmes kontaktus. Pastāvīgo darbinieku valodu prasmju mērķtiecīga pilnveidošana īstermiņā ir saistīta ar papildu izmaksām, bet pēc tam nodrošina iespējamās priekšrocības, piekļūstot ārvalstu tirgiem un klientiem.

Vismazāk kaitējošais variants

- Jāaplūko, vai pilnīgs aizliegums ir vajadzīgs un proporcionāls, jo var būt pieejami mazāk radikāli riska pārvaldības varianti, piemēram, klientu labāka informētība, pārdošanas apjomu ierobežošana specializētiem klientiem vai labāka riska pārvaldība darbavietā. Piemēram, vai ir proporcionāli aizliegt vielu, ko izmanto medicīnas instrumentu lēcu pārklājumiem, ja izmantotais daudzums ir ļoti neliels un ja lēcas ir iekārtā aizplombētas, nepieļaujot lietotāju saskari ar tām?
- Jāpiedāvā pārejas periods, ņemot vērā skarto produktu un ražošanas procesu izstrādes ciklu, ja nozare apņemas labāk informēt un apmācīt personas, kas ražo un izmanto ar risku saistītos produktus.
- Jāatļauj esošo krājumu izmantošana/pārdošana.

2. Politikas iniciatīva — bērniem paredzētas reklāmas aizliegšana

“Bērniem paredzētas reklāmas” aizlieguma mērķis ir aizsargāt bērnus (un viņu vecākus) pret manipulēšanu, kad viņi neapzinās reklāmas ietekmi. Tas atbilst pieejai, ka labākais veids, kā izvairīties no šādas manipulēšanas, ir tās aizliegums.

Tieša ietekme

Ja bērniem paredzēta reklāma ir aizliegta, uzņēmumiem, kas pārdot bērniem paredzētus produktus (piem., rotaļlietas, bezalkoholiskos dzērienus vai saldumus un pārtiku), ir jānosaka alternatīvas un iespējami neefektīvākas saziņas un mārketinga formas, kā arī jāpārskata sava mārketinga budžeta sadalījums. Ja tas neizdodas, mainīsies patērētāju (bērnu un viņu vecāku) izvēle (aizlieguma skartie produkti būs bērniem mazāk pievilcīgi) un samazināsies pārdošanas apjomi.

Pārejas periodā vēsturiskie uzņēmumi un tirgū jau esošie produkti gūs labumu no šāda aizlieguma uz jaunpienācēju un jaunu produktu rēķina. Tas var palēnināt inovāciju šajā produktu segmentā.

Netieša ietekme

Netiešu ietekmi ir grūti noteikt, jo pirmām kārtām nav precīzi zināms, cik efektīva faktiski bija bērniem paredzēta reklāma. Ja tā bija ļoti efektīva, t. i., šādam produktam izlietoja lielāku budžetu, tas principā būtu atkarīgs no tā, kā mērķgrupā tērētu savu budžetu, ja šādas reklāmas nebūtu.

Vismazāk kaitējošais variants

- Jāatļauj reklāma, bet stingri jāierobežo veids un saturs (ietverot “no-go paziņojumus”).

3. Politikas iniciatīva — mobilo tālrunu viesabonēšanas maksu ierobežošana

Augstas viesabonēšanas cenas ir mobilo tālrunu operatoriem ļoti ienesīgas. Tomēr tās rada pārmērīgas izmaksas patērētājiem un iedragā to ES nozaru konkurētspēju, kuras varētu gūt ieguvumus, attīstot pārrobežu darbības. Pārrobežu darbību līmenis cita starpā ir atkarīgs no darījumu izmaksu līmeņa. Viesabonēšana ir šādu darbību neatņemams elements. Ja viesabonēšanas cenas ir augstas, darījumu izmaksas ir augstas. Rezultātā vairākas ES nozares un uzņēmumi saglabā vietēju mērogu un pilnībā neizmanto iekšējo tirgu. Resursu sadalījums nav optimāls. Netiek izmantoti apjomradīti ietaupījumi. Tas ietekmē to izmaksu/cenu konkurētspēju.

Tādā gadījumā ES darbības mērķim vajadzētu būt konkurences attīstības veicināšanai šajā tirgū (mazinot dominējošu mobilo pakalpojumu operatoru iespējas ietekmēt sarunu procesu). To var panākt, nosakot maksimālo maksu konkrētiem viesabonēšanas pakalpojumiem Kopienā (Eiropas tarifs) un/vai piedāvājot patērētājiem iespēju izvēlēties neizmantot viesabonēšanas pakalpojumus, ko operators piedāvā paketes ietvaros (nošķiršana).

Ietekme uz uzņēmumiem un ietekme uz konkurētspēju

Cenu ierobežošana un nošķiršana neietekmē mobilo tālrunu operatoru resursu pieejamību vai izmaksas, bet tieši ietekmē to komercprocesus (cenu noteikšanu un tirdzniecību). Šādiem pasākumiem būtu jāpalielina konkurences spiedieni, jāpietuvina cenas izmaksu līmeņiem un jāuzlabo šo operatoru korporatīvo klientu izmaksu konkurētspēja.

Tomēr ieņēmumu un rentabilitātes zudums var netieši ietekmēt nozares spēju ieguldīt tīkla infrastruktūrā un inovācijā. Daži operatori patiešām apgalvoja, ka augstā peļņa no viesabonēšanas maksām ļāva finansēt minētās darbības. Viņi apgalvoja, ka bez šā ienākumu avota uzņēmumiem nebūtu resursu, lai radītu jaunus tirgus, un tiktu novājināta to pozīcija pasaules tirgū (ārējās konkurētspējas iespējams zudums).

Turklāt šie politikas varianti var arī dažādos veidos skart šīs nozares struktūru, piemēram, ja tie smagāk skartu mazākus, neatkarīgus vai savu darbību nesen uzsākušus operatorus. Tiesa, ka ienākšanas izmaksas ir augstas infrastruktūras tīkla izmaksu dēļ, bet tam nav nekāda sakara ar cenu ierobežojumiem. Daži no šiem operatoriem var pamest tirgu, ja cenu ierobežošanas un nošķiršanas veida īstenošana ir tehniski sarežģīta vai dārga. It sevišķi mazāki operatori var saskarties ar risku, ka starpība starp cenām kļūs pārāk šaura. Jauni operatori un iespējamie jaunpienācēji arī negūtu labumu no augstās peļņas normas, lai samaksātu par savu infrastruktūru, kas *de facto* pasargātu tirgū ilgstoši esošos vēsturiskos operatorus. Šādos apstākļos politika nostiprinātu šīs nozares oligopolo būtību. Bet ieguvumus gūtu citu nozaru MVU.

Sagaidāms, ka cenu ierobežošana un nošķiršana pozitīvi ietekmēs Eiropas nozares konkurētspēju kopumā. Viesabonēšanas pakalpojumu nošķiršana it sevišķi vēl vairāk palielinātu šīs nozares spēju ietekmēt sarunas, jo uzņēmumi ietilpst starp lielajiem lietotājiem.

Labāku cenu nodrošināšanai viesabonēšanai vajadzētu automātiski uzlabot ES nozaru izmaksu konkurētspēju.

Vismazāk kaitējošais variants

- Jānosaka Eiropas tarifs līmenī, kas nodrošina pietiekamu peļņu, lai atgūtu inovācijas izmaksas.
- Kad iespējams, priekšroka jādod “aizsardzības pasākumu” pieejai, nevis uz izmaksām pamatotam ierobežojumam (jo “aizsardzības pasākumu” pieeja nodrošina lielāku iespēju tirgus spēkiem noteikt cenas).
- Jāizvēlas modalitātes, kas nerada nelabvēlīgus nosacījumus mazākiem, neatkarīgiem vai savu darbību nesen uzsākušiem operatoriem, kuri darbojas ES tirgū.
- Ja divi politikas varianti piedāvā salīdzināmus ieguvumus ES nozarēm kopumā, jāizvēlas variants, kas vismazāk kaitē mērķa nozares kopējai peļņai.
- Ja saglabā cenu ierobežojumu, jāparedz novērtējums par ietekmi uz Eiropas operatoru konkurētspēju ES tirgū un ārvalstīs. Tas jāveic samērā drīz pēc cenu ierobežojuma īstenošanas (lai izvairītos no neatgriezeniskiem kaitējumiem nozarei).
- Ja saglabā cenu ierobežojumu, jāparedz turpināmības klauzula (šā instrumenta ārkārtīgi īpašās un ierobežojošās būtības dēļ Komisija novērtē, vai, ņemot vērā attīstību tirgū, ir jāpagarina ierobežojumu ilgums pēc noteiktā perioda).

2. pielikums

Datu avoti kvantitatīvajai analīzei

1. Rūpniecisko darbību un produktu galvenās klasifikācijas

ES klasifikācijas un nomenklatūras

- **KN (kombinētā nomenklatūra)**
<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2010:284:SOM:EN:HTML>
ES klasifikācija, ko ieviesa 1988. gadā un izmanto ārējās tirdzniecības muitas tarifu vajadzībām (importētās un eksportētās preces ir jādeklarē, norādot, kurā nomenklatūras apakš kategorijā tās ietilpst). Kategorijas nosaka ar astoņu ciparu kodu, ko veido *HS* kods (sk. turpmāk), kuram seko divi papildu cipari, kas nodrošina Kopienas vajadzības.
- **CPA** — preču statistiskā klasifikācija pēc saimniecības nozarēm Eiropas Ekonomikas kopienā
http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=CPA_2008&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=20701907&StrLayoutCode=HIERARCHIC
- **NACE** — saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/nace_rev2/introduction
Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā, ko izmanto *Eurostat* un dalībvalstis. Tā palīdz identificēt saimnieciskās darbības, kas ir jāietver vērtību ķēdē (kartēšanas posms), un kodus, kuri vajadzīgi, lai iegūtu datus no *PRODCOM* un citām ES datubāzēm.
- **PRODCOM** saraksts
http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=PRD_2010&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=&StrLayoutCode=HIERARCHIC
Produktiem piešķir astoņu ciparu *Prodcom* kodu. Pirmie četri cipari atbilst *NACE* ekonomikas nozares kodam, kas parasti ir nozare, kura ražo produktu. Saraksta ir aptuveni 4000 produktu kategoriju.

Starptautiskās klasifikācijas un nomenklatūras

- **HS (preču aprakstīšanas un kodēšanas harmonizētā sistēma)**
http://www.wcoomd.org/home_hsoverviewboxes_tools_and_instruments_hsnomenclature.htm
Sistēmu izstrādāja Pasaules Muitas organizācijas (turpmāk — PMO) aizbildniecībā, lai klasificētu tirdzniecībā esošos produktus. Tā ietver aptuveni 5000 preču grupu, ko identificē ar sešu ciparu kodiem.
- **ISIC** — Starptautiskā standartizētā visu ekonomiskās darbības veidu klasifikācija (4. red.)
<http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=27&Lg=1>
Apvienoto Nāciju Organizācijas Statistikas nodaļas izstrādāta sistemātiska rūpniecības klasifikācija, kuras pamatā ir tādi kritēriji kā saražoto produktu resursi, izlaide un izmantošana, kā arī ražošanas procesa raksturs. Tā palīdz kartēt vērtību ķēdi un sagatavot datu apkopošanu par ES konkurentiem, pateicoties atbilstības tabulā ar *NACE* kodiem.
- **SITC** — Starptautiskā standartizētā tirdzniecības klasifikācija (4. red.)
<http://unstats.un.org/unsd/trade/sitcrev4.htm>
Tirdzniecības darbību klasifikācija, kas ir saskaņota, lai būtu iespējami starptautiski salīdzinājumi. Tā palīdz kartēt vērtību ķēdi un sagatavot datu apkopošanu par ES konkurentiem, pateicoties atbilstības tabulā ar *NACE* kodiem. Tā ir pētījums par ilgtermiņa tendencēm starptautiskajā preču tirdzniecībā un tirgoto preču kopsavilkums kategorijās, kas ir piemērotākas ekonomikas analīzes veikšanai.

2. Galvenās datubāzes, lai novērtētu ietekmi uz saimnieciskajām darbībām un nozarēm

ES datubāzes

- **AMADEUS**
<http://www.bvdep.com/AMADEUS.html>
Uzņēmumu līmeņa datubāze, kas ietver vispusīgu informāciju par aptuveni 19 miljoniem uzņēmumu Eiropā. To var izmantot, lai veiktu izpēti attiecībā uz atsevišķiem uzņēmumiem ar konkrētiem profiliem, un arī vispārējai analīzei.
- **BACH** — Uzņēmumu pārskatu saskaņotā datubāze
<http://www.bached.banque-france.fr/>
Apkopota un saskaņota informācija par 11 dalībvalstu (AT, BE, DE, DK, ES, FI, FR, IT, NL, PT, SE, UK), Japānas un Amerikas Savienoto Valstu nefinanšu uzņēmumu finanšu pārskatiem. Trīs uzņēmumu izmēru kategorijas (mazi, vidēji un lieli uzņēmumi). 23 nozares un apakšnozares, pamatojoties uz *NACE*. Laikposms ir gandrīz 20 gadi. 95 posteņi, tostarp aktīvi, pasīvi un peļņas un zaudējumu pārskats. Datubāzi izmanto, lai analizētu uzņēmumu aktīvus, pasīvus, finansiālo stāvokli un rentabilitāti pēc to nozares un izmēra kategorijas.
- **COMEXT**
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/external_trade/data/database
Starptautiskajās tirdzniecības un ārpuskopienas valstīs tirgotu preču vērtība (euro) un daudzums (vienību skaits, kg, m², m³ utt.). ES daļa pasaules tirdzniecībā. ES, dalībvalstu un galveno trešo valstu ārējā tirdzniecība pēc *SITC* produktu grupas. ES tirdzniecība pēc dalībvalstīm, partnervalstīm un produktu grupas, kā arī dažādi ES kopumi (eurozona, ES 25, ES 27 utt.). Gada un mēneša dati ir pieejami par laikposmu, sākot no 1995. gada.
- **ES rezultātu apkopojums par rūpniecības ieguldījumiem pētniecībā un izstrādē**
<http://iri.jrc.ec.europa.eu/reports.htm>
Rezultātu apkopojums ir kritēriju noteikšanas instruments, kas katru gadu kopš 2004. gada sniedz ticamu atjauninātu informāciju par ieguldījumiem pētniecībā un izstrādē, kā arī citus ekonomikas un finanšu datus (tostarp par neto pārdošanas apjomiem, peļņu, kapitāla ieguldījumiem, tirgus kapitalizāciju, darbinieku skaitu) par galvenajiem pasaules uzņēmumiem, kuri iegulda pētniecībā un izstrādē (1000 uzņēmumi ES un 1000 uzņēmumi ārpus ES). Rezultātu apkopojumā datus publicē kā četru gadu kopumus, lai būtu iespējams veikt plašāku tendenču analīzi, piemēram, lai izskatītu saiknes starp pētniecību un izstrādi un uzņēmumu veikspēju.
- **ES KLEMS pieauguma un ražīguma konti**
<http://www.euklems.net/>
Detalizēts nozaru ražīgums un kopējais faktoru ražīgums kvantitatīviem pētījumiem, kas vērsti uz tehniskām izmaiņām nozarē (ražošanā) līdz 2007. gadam.
- **ES zinātnes un tehnoloģiju datubāze**
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/science_technology_innovation/data/database
Pētniecība un izstrāde, inovācijas dati, patentu statistika, zinātnesietilpīgas nozares, cilvēkresursi zinātnē un tehnoloģijās.
- **EUROFOUND**
<http://www.eurofound.europa.eu/about/index.htm>
Eurofound galvenajiem dalībniekiem ES sociālās politikas jomā nodrošina informāciju, konsultācijas un specializētas zināšanas par dzīves un darba apstākļiem, attiecībām rūpniecības jomā un izmaiņu pārvaldību Eiropā, pamatojoties uz salīdzinošu informāciju, izpēti un analīzi.
- **Eiropas darbaspēka apsekojums**
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>
ES Eiropas darbaspēka apsekojums ietver lielu mājāsaimniecību paraugu un nodrošina ceturkšņa rezultātus par cilvēku no 15 gadu vecuma un vecāku līdzdalību darba tirgū, kā arī par cilvēkiem, kas nav darbaspēks. Visas definīcijas attiecas uz cilvēkiem no 15 gadu vecuma un vecākiem, kas dzīvo privātās mājāsaimniecībās. Cilvēki, kas pilda obligāto militāro dienestu vai kopienas civildienestu, kā arī iestādēs/kopīgās mājāsaimniecībās dzīvojoši cilvēki nav ietverti apsekojuma mērķgrupā.
- **PRODCOM**
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/prodcom/data/tables_excel
Statistikas dati par preču ražošanu dalībvalstīs, nosakot vērtību (euro) un daudzumu (kg, m², vienību skaits utt.) un klasificējot saskaņā ar *Prodcom* sarakstu (sk. klasifikāciju).

- **SBS** — uzņēmējdarbības strukturālā statistika
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/european_business/data/database
 Apraksta uzņēmumu rīcību (struktūru, rīcību un veiktspēju) ES ar uzņēmumu skaitu, nodarbināto cilvēku skaitu, apgrozījumu, pievienoto vērtību, ieguldījumiem, ražīgumu, MVU daļu pievienotajā vērtībā un nodarbinātībā. Ietver rūpniecību, tirdzniecību un pakalpojumus (dati pieejami par ES 27 un par dalībvalstīm). Statistikas datus var sadalīt līdz ļoti detalizētam nozaru līmenim (vairāki simti saimniecisko darbību, pamatojoties uz *NACE* klasifikāciju). *SBS* neapkopoj informāciju par ārējo tirdzniecību (sk. *COMEXT*) vai par konkrētu produktu ražošanu (sk. *PRODCOM*). Palīdz atbildēt uz jautājumiem par ES specializācijas līmeni, nozares neaizsargātību, tās stratēģisko nozīmi vai tās internacionalizācijas pakāpi (Kuras ES valstis ir samērā labi specializējušās konkrēta veida aprīkojuma ražošanā? Cik ražīga ir konkrēta nozare un kādi ir tās darbības ražīguma rādītāji? Kādu labklājību un cik daudzas darbavietas rada kāda darbība? Cik liels skaits uzņēmumu pēc avota un saimnieciskās darbības?)

Starptautiskās datubāzes

- **COMTRADE**/Apvienoto Nāciju Organizācijas starptautiskās preču tirdzniecības statistikas datubāze
<http://comtrade.un.org/db/>
 Vairāk nekā 1,75 miljardi tirdzniecības ierakstu, sākot no 1962. gada, kā arī analītiskas tabulas, kas ietver tirdzniecības vērtības un parametrus pa atsevišķām valstīm un reģioniem.
- **Starptautiskās Enerģētikas aģentūras statistika un bilances**
<http://www.iea.org/stats/index.asp>
 Enerģijas cenas, fosilā kurināmā cenas utt.
- **Starptautiskā Valūtas fonda maksājumu balance**
www.imf.org/external/np/sta/bop/bop.htm
- **Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk — ESAO) statistika**
<http://stats.oecd.org/index.aspx?lang=en> and <http://www.oecd-ilibrary.org/statistics>
 ESAO dalībvalstu “rūpniecības un pakalpojumu statistika”, “strukturālās analīzes (*STAN*) datubāzes”, ietverot “ielāides/izlāides datubāzes”, “uzņēmējdarbības strukturālo un demogrāfisko statistiku (SDBS)”, kas ietver “uzņēmējdarbības strukturālo statistiku” pēc ekonomikas nozares, “starptautiskās tirdzniecības statistiku pēc precēm (*ITCS*)” un “ražīguma līmeņus un IKP uz iedzīvotāju”. Ietver datus par galvenajiem ES konkurentiem, lai novērtētu ES starptautiskās konkurētspējas attīstību.
- **ANO Tirdzniecības un attīstības konference (turpmāk — UNCTAD)**
<http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=5156&lang=1>
 Dati par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, lai novērtētu importu un tehnisko izmaiņu pieņemšanu ar kapitāla ieguldījumiem.

3. Nozares konkurētspējas rādītāji pasaules tirgū

Izmaiņas šajos rādītājos var liecināt, ka ES nozares iegūst salīdzinošu priekšrocību vai nelabvēlīgu pozīciju. Tomēr šie parametri ir jāinterpretē uzmanīgi. Kopskatā konkurētspējas zudums atsevišķā nozarē var arī atspoguļot citu vietējo nozaru izcilu eksporta veiktspēju. Piemēram, euro vērtības pieaugums var pasliktināt konkrētas nozares konkurētspējas pozīciju, bet var arī vienīgi atspoguļot spēcīgu ražīguma izaugsmi citās nozarēs un tādējādi arī spēcīgu eksportu un pieaugošu pieprasījumu pēc euro.

- **Reālais efektīvais valūtas kurss (turpmāk — REER)**
REER vai — līdzvērtīgi — “relatīvie cenu un izmaksu rādītāji” novērtē valsts (vai valūtas zonas) cenu vai izmaksu konkurētspēju attiecībā pret tās galvenajiem konkurentiem starptautiskajos tirgos. Tas atbilst nominālajam efektīvajam valūtas kursam (turpmāk — *NEER*), kura deflāciju nosaka izraudzīti relatīvie cenas vai izmaksu deflatori.
- **Relatīvā tirdzniecības balance (turpmāk — RTB)**
 Nosaka nozares tirdzniecības bilanci attiecībā pret kopējo tirdzniecību nozarē.

- Relatīvās darbaspēka vienības izmaksas (turpmāk — *RULC*)
Apraksta darbaspēka izmaksas konkrētā nozarē attiecībā pret tās ražīgumu (vienības darbaspēka izmaksas) un pret attiecīgo parametru citā valstī.
- Nozaru darbaspēka vienības izmaksu parametri
Var atklāt interesantas tendences, kas saistītas ar specializēšanos starptautiskās tirdzniecības dēļ. Ja ir nozare, kurā valstij ir salīdzinošās priekšrocības, algām būtu jāpieaug lēnāk nekā ražīgumam, tādējādi pazeminot darbaspēka vienības izmaksas. Attiecīgi nozaru darbaspēka vienības izmaksas var liecināt par salīdzinošām priekšrocībām vai nelabvēlīgu pozīciju attiecībā pret mūsu tirdzniecības partneriem, neapļūkojot tirdzniecības plūsmas.
- Atklātās salīdzinošās priekšrocības (turpmāk — *RCA*)
Atspoguļo to, cik lielā mērā ES specializējas kādā konkrētā nozarē. Katras nozares ES eksporta daļu kopējā ES eksportā aprēķina un pēc tam salīdzina ar nozares daļu pasaules eksportā kopējā pasaules eksportā. Ja konkrētas nozares *RCA* ir > 1, ES eksportē salīdzinoši vairāk nekā vidēji citas pasaules teritorijas, kas liecina par salīdzinošu priekšrocību. Ja ES 27 *RCA* ir < 1 un laika gaitā pazeminās, tas liecina par pieaugošu salīdzinošu nelabvēlīgu pozīciju (piem., tekstilnozares *RCA* no 0,82 1996. gadā ir samazinājusies līdz 0,64 2006. gadā).

4. Bibliogrāfiskās norādes

Pēc (rūpniecības) nozares vai tirgus

Nesen veikti pētījumi, kas sniedz padziļinātu izpratni par konkurētspējas dzinējspēkiem nozarē.

- Eiropas Komisija, *ES Rūpniecības struktūra, 2011. gads — tendences un veiktspēja* (Uzņēmējdarbības un rūpniecības ĢD)
http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemshortdetail.cfm?item_id=3934
Analīzē ES ekonomikas konkurētspēju no nozaru perspektīvas. Ieskats katras nozares relatīvajā veiktspējā.
- Nozaru izaugsmes dzinējspēki un konkurētspēja Eiropas Savienībā (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/documents/index_en.htm
Nozaru dati attiecībā uz 1995.–2004. gadu par pievienoto vērtību, nostrādātajām stundām, ražīgumu, peļņas normām, *RCA*, ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, pētniecības un izstrādes intensitāti, uzņēmumu demogrāfiju, regulējumu ietekmi, atvērtību.
- Aeronautika un kosmosa nozares
  - Aviācija (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/aerospace/files/aerospace_studies/aerospace_study_en.pdf
Dati un analīze par aeronautikas nozari (ņemiet vērā, ka nav ietverts kosmos).
  - Globālās vides un drošības novērošanas (turpmāk — *GMES*) lejupējais tirgus (2008. gads)
http://ec.europa.eu/gmes/pdf/studies/gmes_ds_final_report.pdf
Dati par *GMES* nodarbinātību, ieņēmumiem, izaugsmi un regulējuma ietekmi lejupējos tirgos.
  - Eiropas uz globālās navigācijas satelītu sistēmas (turpmāk — *GNSS*) nozare (izstrādē)
Dati un analīze par *GNSS* nozari.
- Biotehnoloģiju nozare
  - Biofarmācijas produktu izstrādes finansēšana Eiropā (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/biotechnology/files/docs/financing_biopharma_product_dev_en.pdf
Dati par kapitālu (pašu kapitālu, riska kapitālu, publiskais finansējums), kas pieejams jaunu produktu izstrādei biofarmācijas nozarē.

- Eiropas biotehnoloģiju nozares konkurētspēja (2007. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/biotechnology/files/docs/biotech_analysis_competitiveness_en.pdf
Dati par nodarbinātību, patentiem, jauniem uzņēmumiem, pētniecību un izstrādi un pētniecības un izstrādes finansējumu, kā arī par piekļuvi finansējumam biotehnoloģiju nozarē.
- Keramikas nozare
  - Keramikas nozare (2008. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/metals-minerals/files/finalreport_ceramics_131008_en.pdf
Dati par ražošanu, nodarbinātību, ražīgumu, rentabilitāti, tirdzniecību, struktūru un uzņēmumu izmēru sadalījumu keramikas nozarē.
- Celtniecības nozare
  - Celtniecības nozare — ilgtspējīga konkurētspēja celtniecības nozarē (2011. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/construction/files/compet/sustainable_competitiveness/ecorys-final-report_en.pdf
Dati par apgrozījumu un pievienoto vērtību, nodarbinātību, struktūru, kā arī ražošanas raksturlielumiem celtniecības nozarē.
- Aizsardzības nozare
  - Pētījums par jaunietekmes aizsardzības tirgu un konkurentu ietekmi uz Eiropas aizsardzības nozares konkurētspēju (2010. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/defence/files/study_defence_final_report_en.pdf
Pārskats par aizsardzības tirgiem Brazīlijā, Krievijā, Indijā, Ķīnā un Dienvidkorejā un par to nozīmi saistībā ar ES aizsardzības nozares konkurētspēju.
  - Pētījums par Eiropas aizsardzības nozares MVU konkurētspēju (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/defence/files/2009-11-05_europe_economics_final_report_en.pdf
Dati par ES MVU apgrozījumu, nodarbinātību, pētniecību un izstrādi, kā arī tirdzniecību aizsardzības nozarē.
- Ekonozare
  - Ekonozare (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/eco-industries/index_en.htm
Dati ES ekonozaru apgrozījumu, nodarbinātību, struktūru, ražīgumu, ražīgumu, tirdzniecību, uzņēmumu demogrāfiju, regulatīvajiem ierobežojumiem, ieguldījumiem, kā arī piekļuvi finansējumam.
- Energoietilpīgas nozares emisijas kvotu tirdzniecības sistēmās
  - *Ecorys* (2011. gads), *Eiropas uzņēmumu konkurētspēja saistībā ar lielāku efektivitāti resursu ziņā*
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/sustainable-industry/sustainable-industry-forum/files/2_ecorys_berg_en.pdf
Analīzes par resursu efektivitātes pasākumiem, dzinējspēkiem un ierobežojumiem deviņās nozarēs.
  - *DTI/Idea/Ecorys* pētījums (izstrādē)
  - Vupertāla institūts (2007. gads), *Attiecības starp resursu ražīgumu un konkurētspēju*
http://ec.europa.eu/environment/enveco/economics_policy/pdf/part2_report_comp.pdf
Analīzes par resursu ražīguma datiem.
- Pārtikas ražošanas nozare

- Eiropas pārtikas ražošanas nozares konkurētspēja — ekonomikas un juridisks novērtējums (2007. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/files/competitiveness_study_en.pdf
 Dati par apgrozījumu, pievienoto vērtību un pētniecības un izstrādes izdevumiem. ES pārtikas ražošanas nozares konkurētspējas pozīcijas analīze.
- Biodegvielu pieaugošās izmantošanas ietekme uz ES pārtikas ražošanas nozares konkurētspēju (2007. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/files/competitiveness/biofuelsstudy_finalreport_en.pdf
 Dati un informācija par biodīzeļdegvielas un bioetanola apakšnozaru, kā arī cukura etanola, graudu un eļļas augu pārtikas aprītes kopu struktūru. Izmaiņu galveno dzinējspēku apskats.
- Eiropas gaļas produktu ražošanas nozares konkurētspēja (izstrādē)
- Gāzes iekārtu nozare
  - Gāzes iekārtu nozare (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/pressure-and-gas/files/study_competitiveness_eu_gas_appliances_final_en.pdf
 Dati par apgrozījumu, nodarbinātību, tirdzniecību, regulējuma nosacījumiem, sadalījumu un tirgiem, konkurentiem un RCA ES gāzes iekārtu nozarē.
- Stikla nozare
  - Stikla nozare (2008. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/metals-minerals/files/finalreport_glass_141008_en.pdf
 Dati par ražīgumu, rentabilitāti, cenu normām, tirdzniecību, struktūru un uzņēmumu izmēru sadalījumu stikla nozarē.
- Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (turpmāk — IKT) nozare
  - IKT nozare — MVU IKT pakalpojumu nozarē (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/study_report_ict_services_en.pdf
 Dati par struktūru, apgrozījumu, nodarbinātību, ražīgumu, pievienoto vērtību, rentabilitāti, tirdzniecību, ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, pētniecības un izstrādes atbalstu, uzņēmējdarbības apstākļiem, ienākšanas un izejas ierobežojumiem, tirgus struktūru un regulējuma nosacījumiem ES IKT pakalpojumu nozarē.
- Metālu nozare
  - Metālapstrādes un metāla izstrādājumu nozares (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/mechanical/files/metalworking/mma_final_report_181109_final_en.pdf
 Dati par ražošanu, nodarbinātību, ražīgumu, rentabilitāti, nozares struktūru, uzņēmumu izmēru sadalījumu, tirdzniecību un ienākšanas ierobežojumiem ES metālapstrādes un metāla izstrādājumu nozarēs.
  - ES krāsaino metālu nozaru konkurētspēja (*Ecorys*, 2011. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/metals-minerals/files/fn97624_nfm_final_report_5_april_en.pdf
 Ziņojuma nodaļas ietver nozaru pamatfaktus, svarīgākos jautājumus, kas attiecas uz nozares konkurētspēju, kā arī stratēģisku pārskatu un politikas variantus. Ziņojumā ņemts vērā Komisijas, nozares ieinteresēto personu un asociāciju ieguldījums.
  - Tērauda nozare (2008. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/metals-minerals/files/final_report_steel_en.pdf
 Dati par ES tērauda nozares struktūru, regulējuma nosacījumiem, tirgus perspektīvām, resursiem, nodarbinātību, cenu attīstību un vērtību ķēdi.
- Farmācijas nozare

- Farmācijas nozare (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/healthcare/competitiveness/monitoring/index_en.htm
Dati par apgrozījumu, nodarbinātību, izmaksu struktūru, pievienoto vērtību, ražīgumu, rentabilitāti, nozares struktūru, uzņēmumu izmēru sadalījumu, tirdzniecību, ienākšanas ierobežojumiem, ienākumiem no ieguldījumiem un pētniecību un izstrādi farmācijas nozarē.
- Drošības nozare (ar drošību saistīta aprīkojuma ražošana un pakalpojumi)
  - Drošības nozare (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/security/files/study_on_the_competitiveness_of_the_eu_security_industry_en.pdf
Dati par apgrozījumu, tirgus izmēru, konkurentiem un galvenajiem dzinējspēkiem ES drošības nozarē.
- Pakalpojumu nozares
  - Pakalpojumu nozares (2008. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/documents/index_en.htm
Dati par nodarbinātību, apgrozījumu, pievienoto vērtību, ražīgumu, resursiem, uzņēmumu izmēru sadalījumu, resursiem izraudzītajās ES pakalpojumu nozarēs (rūpnieciskās tīršanas pakalpojumi, privātā apsardze, privātas nodarbinātības aģentūras, arhitektūras/inženierijas/tehniskas konsultācijas, loģistika, datori u ar datoriem saistīti pakalpojumi un darbības, ēku apsaimniekošana).
- Kuģbūvniecības nozare
  - Kuģbūvniecības nozare (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/maritime/files/fn97616_ecorvys_final_report_on_shipbuilding_competitiveness_en.pdf
Dati par ES kuģbūvniecības nozares struktūru, regulējuma nosacījumiem, konkurentiem, ar ražošanu saistītiem rādītājiem, pievienoto vērtību, ražīgumu, peļņas normām, tirdzniecību, nodarbinātību, darbaspēka izmaksām, resursiem, pētniecību, izstrādi un inovāciju, piekļuvi finansējumam un tirgus daļām.
- Tūrisma nozare
  - Pētījums par ES tūrisma nozares konkurētspēju (2009. gads)
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/files/studies/competitiveness/study_on_tourism_competitiveness_2009_en.pdf
Dati par ES tūrisma nozares rentabilitāti, tirgus izmēru un regulējuma nosacījumiem.
  - Ceļojumu un tūrisma konkurētspējas ziņojums (2009. gads)
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_TravelTourism_Report_2009.pdf
Valstu dati par regulējuma nosacījumiem, vides ilgtspēju, drošumu un drošību, veselību un higiēnu, prioritātes noteikšanu attiecībā uz ceļojumiem un tūrismu, gaisa un sauszemes transporta infrastruktūru, tūrisma infrastruktūru, IKT infrastruktūru, cenu konkurētspēju, cilvēkresursiem, ceļojumu un tūrisma saistību, kā arī dabas un kultūras resursiem.

Vispārīgi ziņojumi ES un starptautisko konkurētspēju

Regulāras publikācijas ar vispārīgu informāciju par rūpniecības konkurētspēju.

- Eiropas Komisija, *Eiropas konkurētspējas ziņojums*, Uzņēmējdarbības un rūpniecības ĢD gada publikācija
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/competitiveness-analysis/index_en.htm
Ziņojuma statistikas pielikumos ir nozaru dati par ražošanu, ražīgumu, nostrādātajām stundām, darbaspēka vienības izmaksām, RCA un relatīvo tirdzniecības bilanci. Citu nodaļu saturs var atšķirties atkarībā no gada. Nodaļas par (rūpniecības) nozarēm ir ietvertas nozaru pētījumos.
- Eiropas Komisija, *Dalībvalstu konkurētspējas rādītāji un politika*, Uzņēmējdarbības un rūpniecības ĢD gada publikācija

- Eiropas Komisija, *ES Rūpniecības struktūras ziņojums — tendences un veikspēja, Uzņēmējdarbības un rūpniecības ĢD pusgada publikācija*
- Eiropas Komisija, *Zinātnes, tehnoloģiju un konkurētspējas galveno radītāju ziņojums (Uzņēmējdarbības un rūpniecības ĢD)*
<http://ec.europa.eu/research/era/docs/en/facts&figures-european-commission-key-figures2008-2009-en.pdf>
 Dati par pētniecības un izstrādes izdevumiem, universitāšu finansējumu, cilvēkresursiem, izglītību, izlaidi (publikācijām, patentiem), augsto tehnoloģiju eksportu un pamatprogrammām.
- Eiropas Komisija, *Ziņojums par Eiropas konkurētspēju digitālajā jomā (Komunikācijas tīklu, satura un tehnoloģiju ĢD)*
http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/documents/edcr.pdf
 Dati un analīze par IKT nozari.
- Globālās konkurētspējas un veikspējas centrs (2010. gads), *Globālās konkurētspējas ziņojums par 2010.–2011. gadu*, Pasaules ekonomikas forums
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf
 Valstu sarindošana pēc to konkurētspējas, pamatojoties uz globālās konkurētspējas indeksu (turpmāk — GKI), ko izstrādājis Pasaules ekonomikas forums un ko pirmo reizi ieviesa 2004. gadā. GKI apraksta valstu konkurētspējas mikroekonomikas un makroekonomikas pamatrādītājus ar 12 konkurētspējas pīlāriem. Šie pīlāri ir iestādes, infrastruktūra, makroekonomikas vide, veselība un pamatizglītība, augstākā izglītība un apmācība, preču tirgus efektivitāte, darba tirgus efektivitāte, finanšu tirgus attīstības, tehnoloģiju gatavība, tirgus izmērs, uzņēmējdarbības attīstība un inovācija. Ziņojumu var izmantot saistībā ar vispārējām ES iniciatīvām, kas risina makroekonomikas problēmas, kuras skar visas nozares. Tas sniedz informāciju par galveno dalībvalstu relatīvo pozīciju salīdzinājumā ar galvenajiem ārpuskopies konkurentiem.
- Starptautiskais Pārvaldības attīstības institūts (turpmāk — IMD), *Pasaules konkurētspējas 2011. gada gadagrāmata*
http://www.imd.org/research/publications/wcy/wcy_online.cfm
http://www.imd.org/research/publications/wcy/Factors_and_criteria.cfm
 Valstu sarindošana pēc to konkurētspējas, pamatojoties uz 20 faktoriem, proti, vietējo ekonomiku, starptautisko tirdzniecību, starptautiskajiem ieguldījumiem, nodarbinātību, cenām, publiskajām finansēm, fiskālo politiku, institucionālo regulējumu, uzņēmējdarbības tiesību aktiem, sociālo regulējumu, ražīgumu, darba tirgu, finansējumu, pārvaldības praksēm, attieksmi un vērtībām, pamatinfrastruktūru, tehnoloģiju infrastruktūru, zinātnisko infrastruktūru, veselību un vidi, kā arī izglītību.
- Pasaules Banka (2010. gads), *Uzņēmējdarbība (2011. gads) — svarīgas pārmaiņas uzņēmējiem*
<http://www.doingbusiness.org/reports/doing-business/doing-business-2011>
 Valstu sarindošana pēc to uzņēmējdarbības vides, pamatojoties uz 11 rādītājiem, proti, uzņēmējdarbības sākšana, celtniecības atļaujas saņemšana, aizdevuma saņemšana, ieguldītāju aizsardzība, nodokļu maksāšana, tirdzniecība pārrobežās, īpašuma reģistrēšana, līgumu izpilde, uzņēmējdarbības pārtraukšana, elektroenerģijas saņemšana, darba ņēmēju pieņemšana darbā.